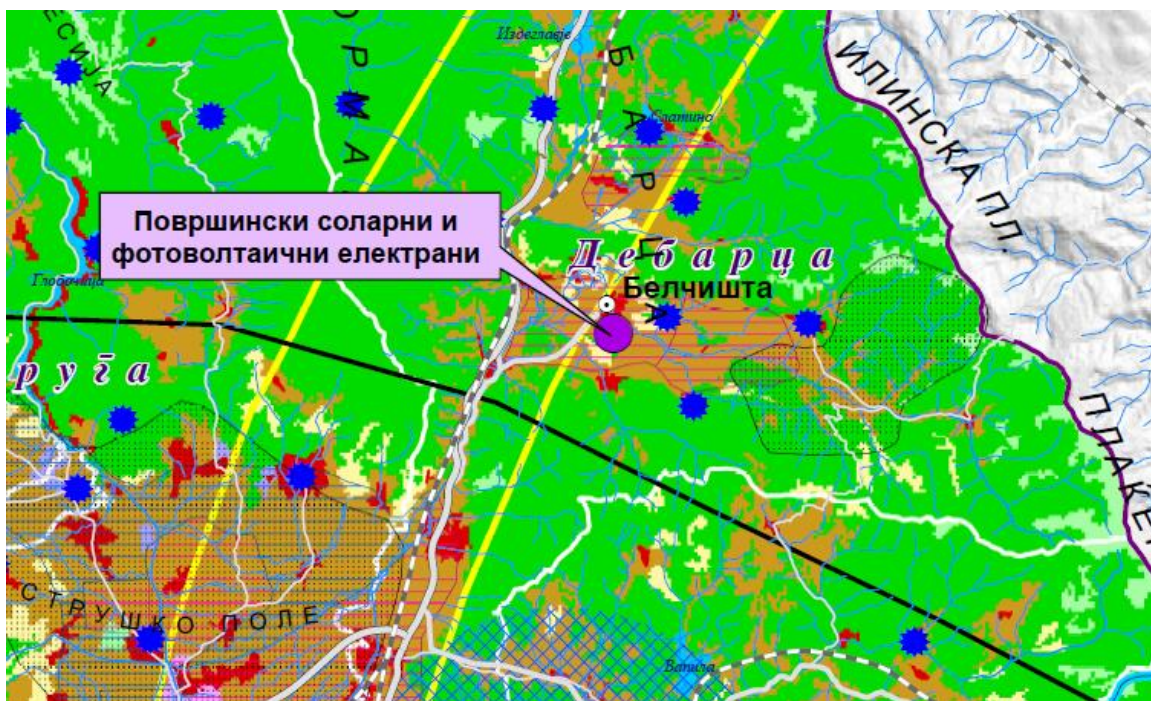

СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

ЗА

Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за
формирање на градежна парцела соосновна класа на намена Е1.13
-Површински соларни фотоволтаични електрани, на дел од КП
1549/1 и дел од КП 1549/2 КО Белчишта, Општина Дебрца

НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ

Фебруари, 2024 година

www.enviroresources.com.mk

Лондонска бр.19 ТЦ - Тафталиџе/с3 лок 1 и 2, Скопје
тел/фак: 26138-360

Со цел навремено да се согледаат можните негативни влијанија врз животната средина и здравјето на луѓето, како и социо - економските аспекти од реализација на Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрџа, согласно член 65, став 2 од Законот за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 89/22 и 171/22), се наложи потребата за спроведување на Стратегиска оцена на животната средина.

Извештајот за Стратегиска оцена е потпишан од Експерт за Стратегиска оцена на влијанието врз животната средина (видено од Копија на потврда, дадено во прилог).

Во подготовката на Извештајот за Стратегиска оцена на влијание врз животната средина учествуваа:

Емил Стојановски, дипл. инж. по заштита на животна средина,

Љупчо Аврамовски, дипл. економист,

Кети Стојановска, м-р. по менаџмент на човечки ресурси.

Горенаведениот извештај за стратегиска оцена на животната средина согласно член 66 став (5) од Законот за животна средина е потпишан од лице кое е вклучено во листата на експерти за стратегиска оцена на влијанието врз животната средина која ја води Министерството за животна средина и просторно планирање. Како доказ за истото во прилог на извештајот е дадена копија на Уверение со број 12-4226/3 од 21.06.2022 година дадена од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање.

КД Енвиرو Ресурси
Управител
Емил Стојановски

www.enviroresources.com.mk

Лондонска бр.19 ТЦ - Тафталиџе/с3 лок 1 и 2, Скопје
тел/фак: 26138-360

Имајќи предвид потребата од изработка на Нацрт Извештај за стратегиска оцена врз животната средина за Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, како и одредбите од Законот за животна средина донесувам:

Р Е Ш Е Н И Е

За определување на експерт за изработка на Извештај за стратегиска оцена на животната средина

Емил Стојановски, дипломиран инженер, се определува за овластен Експерт за изработка на стратегиска оцена на животна средина за Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца.

Образложение:

Емил Стојановски, дипломиран инженер, ги исполнува условите пропишани со член 23 став (3), член 72 став (2) и (3) од измените и дополнувањето на Законот за животна средина на („Сл. Весник на РСМ” бр. 89/22) и се стекна со правото да биде вклучен во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Енвиро Ресурси, ДОО Скопје

Управител

_____
Емил Стојановски

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Број 12-4226/3
Датум: 21-06-2022 година

УВЕРЕНИЕ

за положен стручен испит за стекнување на
статус експерт за стратегиска оцена на животната средина

Стојановски Душан Емил роден на 01.03.1975 година во Скопје, дипломирал на ден 13.09.2007 година на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје на Машински факултет, го положи стручниот испит за стратегиска оцена на животната средина на ден 26.12.2012 година, се стекна со статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина, ги исполнува условите утврдени во член 23 став (3), член 72 став (1), а во врска со член 27 став (2) и (3) од измените и дополнувањето на Законот за животна средина („Службен весник на РСМ“ бр. 89/22), и се стекна со правото да биде вклучена во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Министерство за животна средина и
просторно планирање

Министер
Naser Nuredini

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Број 12-4349/2
Датум: 21-06-2022 година

УВЕРЕНИЕ

за положен стручен испит за стекнување на
статус експерт за стратегиска оцена на животната средина

Аврамовски Методија Љупчо роден на 01.03.1953 година во Скопје, дипломирал на ден 22.06.1977 година на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје на Економски факултет, го положи **стручниот испит за стратегиска оцена на животната средина** на ден 30.12.2010 година, се стекна со **статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина**, ги исполнува условите утврдени во член 23 став (3), член 72 став (1), а во врска со член 27 став (2) и (3) од измените и дополнувањето на Законот за животна средина („Службен весник на РСМ“ бр. 89/22), и се стекна со правото да биде вклучена во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Министерство за животна средина и
просторно планирање

Министер
Naser Nuredini

Број: 0805-50/150120230028547

Датум и време: 31.10.2023 г. 12:01

ТЕКОВНА СОСТОЈБА

ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ	
ЕМБС:	6068448
Целосен назив:	Консултантско друштво ЕНВИРО РЕСУРСИ ДОО Скопје
Кратко име:	ЕНВИРО РЕСУРСИ ДОО Скопје
Седиште:	ЛОНДОНСКА бр.19 ТЦ-Тафталиџе/с3 лок1и2 СКОПЈЕ - КАРПОШ, КАРПОШ
Вид на субјект на упис:	ДОО
Датум на основање:	27.1.2006 г.
Деловен статус:	Активен
*Вид на сопственост:	Приватна
ЕДБ:	4030006576746
Потекло на капиталот:	Домашен
Големина на субјектот:	мал
Организационен облик:	05.3 - друштво со ограничена одговорност
Надлежен регистар:	Трговски Регистар

ОСНОВНА ГЛАВНИНА	
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	419.900,00
Уплатен дел MKD:	419.900,00
Вкупно основна главнина MKD:	419.900,00

СОПСТВЕНИЦИ

ЕМБГ/ЕМБС:	0103953450198
Име и презиме/Назив:	ЉУПЧО АВРАМОВСКИ
Адреса:	ВАСИЛ ЃОРГОВ бр.20-1/40 СКОПЈЕ - КАРПОШ, КАРПОШ
Тип на сопственик:	Содружник
Паричен влог MKD:	0,00

Број: 0805-50/150120230028547

Страна 1 од 3

Непаричен влог MKD:	214.100,00
Уплатен дел MKD:	214.100,00
Вкупен влог MKD:	214.100,00

ЕМБГ/ЕМБС:	0103975450043
Име и презиме/Назив:	ЕМИЛ СТОЈАНОВСКИ
Адреса:	БУЛ.КОЧО РАЦИН бр.10/44 СКОПЈЕ, ЦЕНТАР
Тип на сопственик:	Содружник
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	205.800,00
Уплатен дел MKD:	205.800,00
Вкупен влог MKD:	205.800,00

ДЕЈНОСТИ	
Приоритетна дејност/ Главна приходна шифра:	74.90 - Останати стручни, научни и технички дејности, неспомнати на друго место
ОПШТА КЛАУЗУЛА ЗА БИЗНИС	
Евидентирани се дејности во надворешниот промет	
Други дејности:	Надворешна трговија со прехранбени производи и непрехранбени производи Изведување на градежни работи во странство Посредување и застапување во меѓународниот промет на стоки и услуги Консигнациона продажба Реекспорт Деловни и менаџмент консултантски активности во меѓународниот промет

ОВЛАСТУВАЊА

Управител

ЕМБГ:	0103975450043
Име и презиме:	ЕМИЛ СТОЈАНОВСКИ
Адреса:	БУЛЕВАР КОЧО РАЦИН бр.10/44 СКОПЈЕ, ЦЕНТАР
Овластувања:	Управител - Дипломиран инженер по заштита на животна средина
Тип на овластување:	Неограничени овластувања во внатрешниот и надворешниот промет
Ограничувања:	*
Овластено лице:	Управител

ДОПОЛНИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ	
КОНТАКТ	
E-mail:	contact@enviroresources.com.mk

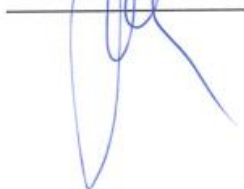
Напомена:

Во тековната состојба прикажани се само оние податоци за кои има запишана вредност.

*Видот на сопственоста се определува врз основа на својството на основачот/содружникот /сопственикот и служи исклучиво за статистички цели на Државниот завод за статистика на Република Северна Македонија

Правна поука: Против овој реален акт може да се изјави приговор до Централниот регистар на Република Северна Македонија во рок од 8 дена од денот на приемот.

Изготвил:

Овластено лице:

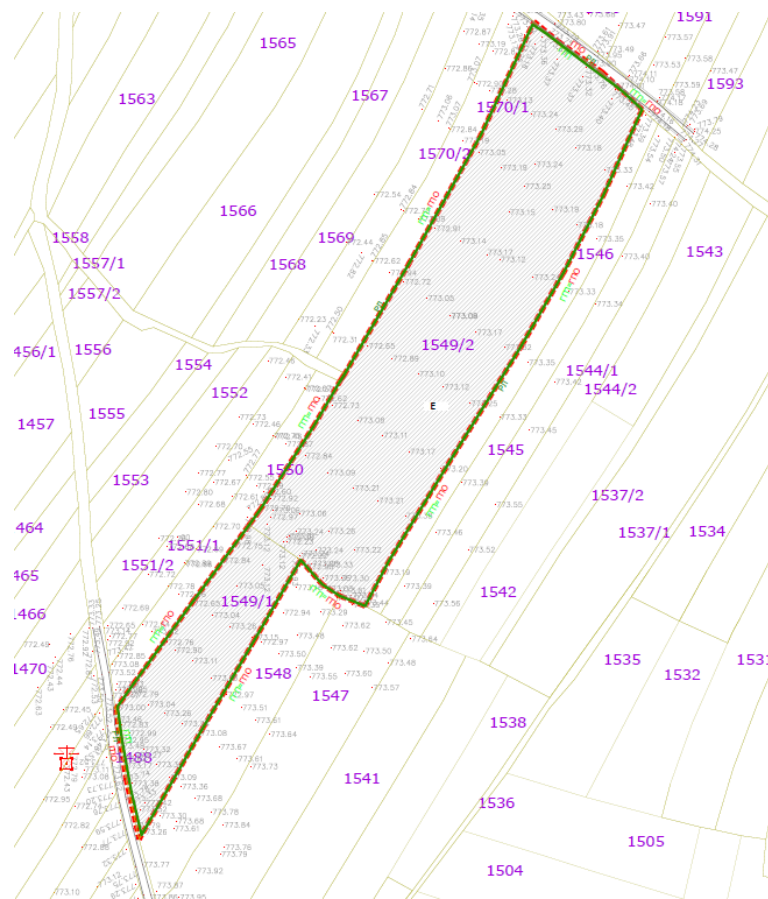

Содржина

	Вовед	11
1.	Цели на Планскиот документ	15
1.1	Цели на заштита на животната средина	17
1.2	Специфични цели на Стратегиската оцена	19
1.3	Употребена методологија	22
1.4	Законодавна рамка	23
1.5	Институционална рамка	25
1.6	Содржина на Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина	27
1.7	Резиме	28
2.	Преглед на планскиот документ	29
2.1	Основи на Планскиот документ	29
2.2	Плански опфат	29
2.2.1	Географска и геодетска местоположба	29
2.2.2	Намена на употреба на земјиштето	30
3.	Краток опис и образложение на планските решенија за изградба на комунална и сообраќајна инфраструктура.....	33
3.1	Сообраќајно поврзување	33
3.2	Водоснабдителна мрежа	33
3.3	Електроенергетска инфраструктура и ПТТ инсталација ...	33
4.	Карактеристики на просторот и сегашна состојба со животната средина	34
4.1	Карактеристики на просторот	34
4.1.1	Релефни услови, наклон и експозиција на теренот	34
4.1.2	Геолошко-хидролошки карактеристики	35
4.1.3	Сеизмолошки карактеристики	35
4.1.4	Хидротехничка структура	37
4.1.5	Климатски и микроклиматски услови	37
4.1.6	Население	38
4.2	Опис на сегашната состојба со животна средина во планскиот опфат	43
4.3	Сегашна состојба со животната средина во и околу планскиот опфат	48
5.	Состојба без имплементација на планскиот документ	51
6.	Алтернативи и чинители за избор на алтернатива	52
7.	Претпоставени влијанија врз медиумите на животната средина	53
8.	Мерки за заштита, намалување и неутрализирање на значајните влијанија врз животната средина од имплементација на планскиот документ	60
9.	План на мерки за мониторинг на животната средина	70
10.	Нетехничко резиме	72
11.	Прилози	80

Додаток	82
Користена литература	87

Вовед

Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца се изработува врз основа на просторните можности на локацијата, постојната состојба, ажурираната геодетска подлога, Проектната програма, одредбите кои произлегуваат од Просторниот план на Република Македонија, податоците и информациите од органите на државната управа и другите субјекти, како и потребите на нарачателот. Изготвувањето на проектот се врши во согласност со Законот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 32/20) и Правилникот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РСМ” бр. 225/20, 219/21,104/22 и 99/23).

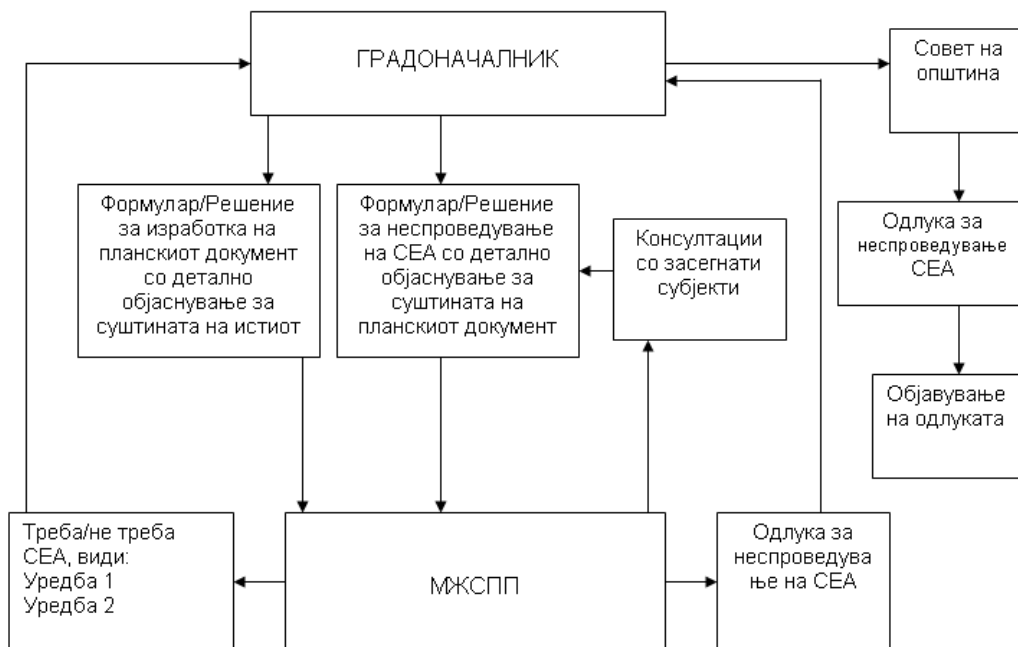

Сериозноста на светската енергетско-еколошка криза, која продолжува и се продлабочува, посебно во почетните декади од 21-от век, императивно го наложува начинот и односот на понатамошното живеење на човештвото. Светската заедница, како свој врвен приоритет ги насочува напорите кон контролата на сите постојни и потенцијални извори на загадување на животната средина, промовирајќи мерки за енергетска ефикасност и интензивирајќи го истражувањето и употребата на алтернативните-обновливи извори на енергија.

Посебно значење за напорите на Светската заедница се обврзувачките услови за земјите „загадувачи“ што се уредени со донесувањето на документи од типот на: Рамковната конвенција на ОН за климатските промени; Протоколот од Кјото, Енергетската повелба и за нашата држава посебно значајните директиви на ЕУ кои со завршување на процесот на евроинтегрирање ќе станат обврзувачки за нас.

Секако дека настанатата состојба се рефлектираше и во Република Македонија и преку ресорните министерства за енергетика и животна средина, донесе законска регулатива и востановуваше органи, организации и други облици на дејствување за целосно хармонизирање со светските заложби и директиви. Во овој контекст треба да се спомене и Студијата за искористување на обновливите извори на енергија во Република Македонија изработена од страна на Македонската академија на науките и уметностите со која се започнува и поорганизиран пристап кон исполнување на обврската на ЕУ до 2020 год. уделот на обновливи енергии во енергетскиот биланс на државата да биде со процент од 20%.

**Процедура за утврдување на неопходност од спроведување на
стратегиска оцена (СЕА) за плански документ кој го
подготвува локалната управа (Screening)**

Со самото реализирање на оваа планска задача во делот на извештајот на Стратегиската оценка на животна средина се добиваат податоци за почвата, воздухот, водата, климатските фактори, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра и др. и се создаваат услови за изнаоѓање на причините врз основа на која се одбираат алтернативите и се предвидуваат мерки за заштита и намалување на негативните влијанија. Со идентификацијата на можните проблеми треба да се рационализираат трошоците и да се направи најсоодветен избор на мерките за заштита на животната средина. Резултатот од учеството на јавноста треба да се земе што е можно повеќе. Преку реализација на планскиот опфат доаѓа до подобрување на економските услови преку отварање на нови работни места, односно ќе се создадат услови за економско ангажирање на населението, а со самото тоа воспоставување на предуслови за одржлив економски развој.

Оцената на влијанието на определени стратегии, планови и програми врз животната средина и здравјето на луѓето е постапка со која се проценуваат ефектите врз животната средина и здравјето на луѓето од спроведувањето на предложените документи. Целта е можните ефекти да бидат земени во предвид во раната фаза на подготовката на документите вклучувајќи ги и промените на истите. Исто така, цел на Стратегиската оценка е да се интегрира заштитата на животната средина и здравјето на луѓето во процесот на подготвување и донесување на планските документи преку експертска проценка и проценка на јавноста пред донесување на истите.

Подготовката на планскиот документ ги дефинира и јасно ги утврдува основните, а со тек на време и реалните цели и правци во доменот на земјоделството, шумарството, енергетиката, индустријата, туризмот, управување со отпадот, управување со водите, просторното и урбанистичко планирање и користење на земјиштето, како и Националниот акционен план за животна средина и локалните акциони планови за животна средина кои ја налага потребата согласно член 65 од Законот за животна средина од спроведување на Стратегиската оценка на влијанието на животната средина на овие плански и програмски решенија и цели.

Стратегиската оценка на влијанието на животната средина се состои од неколку фази на планирање:

- проверка;
- определување на опфат;
- основни податоци на животната средина;
- подготовка на извештајот за животна средина;
- консултација со засегнатата јавност;
- прифаќање на стратегијата и
- мониторинг.

При определување на обемот и деталноста на информациите во Извештајот за животна средина, надлежниот орган е должен да побара мислење од органите кои се засегнати од планскиот документ. Исто така, според Архуската Конвенција и Уредбата за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа

на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 147/08 и 45/11) член 8, општината е должна да го вклучи учеството на јавноста преку:

- ќе треба да се утврди динамиката и роковите што ќе бидат реални за ефикасно учество на засегнатата јавност;
- нацрт-правилата ќе треба да бидат јавно расположливи, и
- на јавноста ќе треба да и се овозможи да даде коментар.

Министерството за животна средина и просторно планирање јасно ги дефинира основните, а со време и остварливите цели и правци на развојот, особено во поглед на неопходните квалитативни структурни промени и за нив релевантни и адаптивни решенија и опции. Непосредната поврзаност и меѓусебната условеност помеѓу планскиот опфат и влијанието на животната средина наметнува едновремен, интегрален третман на просторот и дефинирање на долгорочна стратегија за уредување, опремување и користење на просторот и ефикасна заштита на животната средина, природата и културно-историското наследство во регионот.

Посебно внимание е посветено на карактеристиките на користење на земјиштето. Правната и административна рамка, која ги опфаќа основните закони, стратешки планови и стандарди на животната средина, како и процедурите за Стратегиската оценка на животна средина обработени се во посебно поглавје од овој Извештај.

Анализата на алтернативите кои се опфатени со овој Извештај укажува на потребата од неминовно спроведување на Стратегиската оценка на влијанието врз животната средина во процесот на планирање заради правилна и поефикасна избрана алтернатива. Очекуваните резултати врз животната средина, препораките и мерките за намалување на влијанијата, како и планот за мониторинг се прикажани и објаснети во посебни сегменти од овој Извештај.

1. Цели на Планскиот документ

Предметниот проектн опфат се наоѓа во Катастарска Општина Белчишта, Општина Дебрца. За предметниот опфат не постои претходно усвоена урбанистичка планска документација и поради таа причина како основа за изработка на Урбанистичкиот проект се користени Условите за планирање на просторот за изградба на површински соларни и фотоволтаични електрани со моќност до 1MW на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца кои произлегуваат од просторниот план на Република Македонија со тех. бр. У07922 од Септември 2022 и Решение за Услови за планирање на просторот со арх. бр. УП1-15 1719/2022 год. од 15.09.2022. Според усвоената Проектна програма, поведена е иницијатива и активности за урбанизирање на конкретниот простор со изработка на Урбанистички Проект (УП) вон опфат на Урбанистички План за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, врз основа на одредбите од Условите за Планирање на просторот и потребите на Инвеститорот.

Проектниот опфат ги зафаќа катастарските парцели КП1549/1 и КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца. Парцелите се во сопственост на инвеститорот. Проектниот опфат се наоѓа во јужниот дел на КО Белчишта. Во границите на проектниот опфат нема никакви градби. Теренот е рамничарски.

Пристап до проектниот опфат е обезбеден од постоечки асфалтиран пат кој поминува од јужната страна на опфатот.

Граници на проектниот опфат се:

- на север - КП 2877 КО Белчишта, Општина Дебрца
- на запад - КП 1550, КП 1570/1 и 1579 КО Белчишта, Општина Дебрца
- на југ - КП 1488 КО Белчишта, Општина Дебрца
- на исток - КП 1546, КП 1547 и КП 1548 КО Белчишта, Општина Дебрца.

Вкупната површина на проектниот опфат во рамки на опишаните граници изнесува 15636.57 м² или 1,563 ха.

Планскиот опфат се наоѓа во непосредна близина на границата меѓу двете катастарски општини КО Белчишта и КО Злести, на околу 1 километар оддалеченост од селото Белчишта. Селото Белчишта е сместено во котлината Дебрца и воедно претставува административно седиште на Општина Дебрца, во околината на градот Охрид. Околни села се Ботун и Ново Село на запад и југозапад, Злести на југ, Горно и Долно Средоречје на исток, и Издеглавје и Песочани на север и северозапад. Белчишта влегува во рамките на проширената Општина Дебрца, која настанала со спојување на поранешните општини Белчишта и Мешеишта.

Селото Белчишта е познато по Сините Вирој или како што го нарекуваат Белишко блато. Тоа претставува реликтен остаток од некогашното Десаретско Езеро, со кое котлината Дебрца била поплавена во

плиоцентот. Со повлекување на езерото по должината на реката Сатеска, бројни ендемични видови на растителен и животински свет останале да постојат и понатаму во водите на блатото. Белчишкото блато е најголемото сочувано водно живеалиште во Македонија. Подрачјето на блатото се користи од околните жители за напасување и поење на стока, за косење, лов, риболов, и рекреација. Самото пространство на мочуриштето претставува и изворишен дел на реката Матица, кое кон север и исток е обработено со возвишението Габер кое е издадена западна огранка на Илинска Планина, додека кон југ и исток е отворено кон пространа рамнина на котлинското дно на Дебрца со надморска висина од 767 метри, при што блатото се напојува од повеќе студени извори како што се Св. Ана, Св. Јован и уште неколку близу црквата Св. Петка. Иако теренот е непристапен, некои истражувања покажале дека во мочуриштето постои голема разновидност на флората и фауната. Во овој воден еко систем живеат вкупно 55 различни растителни видови и седум различни видови на риба. Исто така има и девет видови на птици, девет цицачи, девет водоземци и влекачи, како и 14 претставници на безербетници. Во минатото во мочуриштето живееле големи јата на патки кои биле предмет на лов од мештаните.

Проектниот опфат се наоѓа во непосредна близина на село Белчишта и зафаќа делови од катастарските парцели КП 1549/1 и КП 1549/2 КО Белчишта. Во рамки на вака дефинираниот плански опфат нема создадени вредности и чинители.

Не се евидентирани градби во подрачјето на проектниот опфат.

Во границите на проектниот опфат не постојат градби или споменични целини кои претставуваат евидентирано културно наследство.

Според добиените податоци од надлежните институции, во проектниот опфат постои изградена комунална инфраструктура.

- Според податоците и информациите добиени од Електродистрибуција ДООЕЛ Скопје со бр. 10-55/7-369 од 25.08.2021, во рамки на проектниот опфат поминува 10 (20) kV надземен вод.

- Според добиените податоци и информации од Агенција за електронски комуникации евидентирани со арх. Бр. 1404-2371/2 од 03.09.2021, во рамки на проектниот опфат има податоци за изградени јавни електронски комуникациски мрежни системи.

- Според добиените податоци и информации од АД за вршење на енергетски дејности Национални Енергетски Ресурси Скопје со бр. 03-2692/2 од 06.09.2021, констатирано е дека во близина на проектниот опфат, нема изградено и не е планирано изградба на гасоводна мрежа.

- Според добиените податоци и информации од ГА-МА со бр. 0308-1257/2 од 03.09.2021, на предвидениот проектен опфат нема планиран гасовод.

- Според добиените податоци и информации од Македонски Телеком АД - Скопје со бр. 37793 од 30.08.2021, констатирано е дека во границите на планскиот опфат има постојна MKT инфраструктура.

- Според податоците и информациите добиени од АД МЕПСО со бр. 11-4893/1 од 27.08.2021, констатирано е дека предметниот плански опфат не се пресекува со ЕЕ објекти во сопственост на АД МЕПСО.

- Според податоците и информациите добиени од Дирекција за заштита и спасување со бр.09/3-270/2 од 25.08.2021, треба да се опфатат мерки Заштита и спасување од пожари, експлозии и опасни материи, поплави, уредување на брани и други атмосферски непогоди, уривање на брани, нус, техничко-технолошки несреќи.

- Според податоците и информациите добиени од Општина Дебрца со бр. 13-301/2 од 17.02.2022 предметниот проектн опфат не е во состав на плански и проектн опфат на урбанистичка и проектна документација во постапка на донесување, а нема ни донесено соседни плански и проектни документации.

Урбанизацијата на конкретниот плански опфат ќе предизвика позитивни импулси и ефекти врз целото општество од аспект на повисока развиена свест за развој на капацитети за производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија.

Производство на електрична енергија од обновливи извори е приоритетен и економски оправдан процес. Со користењето на обновливи извори на енергија се зачувува животната средина и се развива Еколошката свест. Со тоа треба да се создадат услови за стимулација на вкупниот развој и привлекување на можни инвеститори на различни објекти, усогласена со програма на потенцијалниот инвеститор на градбите, кој има јасна визија на идната концепција на планското решение, неговата функционалност, диспозиција и капацитетот на планираните градби на предметната локација, нивната економска исплатливост, покриеност со соодветна техничка документација и отпочнување на изведбени работи за реализацијана проектот.

1.1 Цели на заштита на животната средина

Заштитата на животната средина подразбира множество на различни постапки и мерки кои го спречуваат загрозувањето на животната средина. Под заштита на животната средина се подразбира не само заштита на човекот туку и заштита на билната вегетација и животинскиот свет. Целите на заштитата на животната средина се заштита на здравјето на луѓето, квалитетот на екосистемите, заштита на растителниот и животинскиот свет и културни добра чиј творец е човекот, зачувување на рамнотежата и еколошката стабилност на природата, рационално и адекватно користење на природните ресурси.

Декларацијата за животната средина е донесена на Светската конференција на Обединетите држави во 1972 година. Стокхолмската конференција за човековата средина, одржана 1972 година ја разбудила свеста и го означила почетокот на еколошката ера и истовремено ја иницирала Париската конвенција на Претседатели на Држави и Влади на земјите од Европската економска заедница, одржана истата година. Во

усвоената декларација како основна цел на еколошкиот развој се наведува смалување на ризикот во поглед на условите на живот, подобрување на квалитетот на живеење и да се во остварување на овие цели посебно внимание обрати на заштитата на животната средина. Според тоа, Европското законодавство кое го има усвоено Советот на Европските економски заедници се нагласи гаранцијата на правото на секој граѓанин на чиста и здрава животна средина.

Во текот на 1992 година во сила стапи Базелската Конвенција, чија што цел е смалување на супстанциите одредени како опасен отпад. Во Мај 2004 година стапи во сила и Стокхолмската конвенција за перзистентни органски загадувачи, со кои ги дефинира 12 екстремно отровни органски загадувачи, барајќи нивна редукција или нивно целосно елиминирање.

Меѓународната правна заштита на животната средина се сведува во најголем дел на меѓународно - правна акција против загадувањето. Сепак, меѓународната регулатива во областа на животната средина сеуште не достигнала на ниво кој би овозможил мирен живот на сите живи суштества на нашата планета. Се донесуваат разни протоколи, конвенции, декларации и др.

Република Македонија, во рамките на евроинтеграциските процеси во животната средина има потпишано голем број на меѓународни конвенции, билатерални договори и протоколи и кои заедно со националните прописи ја сочинуваат правната рамка која го уредуваат управувањето со медиумите на животната средина. Во процесот на апроксимацијата на (ЕУ законодавство) од областа на животната средина преку транспонирање на ЕУ законодавството Република Македонија ги има донесено следните закони:

- Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 89/22 и 171/22);
- Закон за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 100/12, 163/13, 10/15 и 146/15) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 216/21);
- Закон за управување со отпадот („Сл. Весник на РСМ” бр. 216/21);
- Закон за заштита од бучавата во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 215/21);
- Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 164/15, 63/16 и 113/18) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 151/21) и др.

Процесот на усогласување со законодавството на ЕУ и во сегашно време е во тек, посебно во техничките барања дадени во анексите на ЕУ Директивите. Листата на релевантни закони и релевантни ЕУ Директиви и меѓународни договори се дадени во точката 11 од овој Извештај. Сите обврски што произлегуваат од овие законски и национални стратешки документи, беа анализирани и земено во предвид при дефинирање на основните цели за заштита на животната средина во планскиот опфат при изготвување на овој Извештај.

Како генерални цели утврдени по овие значајни основи се следните:

- Обезбедување на превентивни мерки на заштита на водните ресурси-подземните води од можните загадувачки емисии на материи од реализирање на планскиот опфат;
- Искористување на обновливите извори на енергија - како чиста енергија, преку имплементирање на концептот почиста средина;
- Сочувување на постојниот биодиверзитет и елиминирање на можните контаминации на истиот и негово исчезнување;
- Воспоставување на перманентна соработка во следењето на состојбите во областа на квалитетот на водата, почвата и другите медиуми во животната средина од страна на локалните и Републичките здравствени институции од аспект на сочувување на здравјето на населението;
- Вклучување на јавноста во процесот на мониторирање на состојбите и донесување на одлуки за медиумите во животната средина;
- Воспоставување на база на податоци за состојбата во секој медиум во животната средина по принципот (движечка сила-притисок-состојба на животната средина-влијание-одговор) на локално и регионално ниво.

Во овој процес се предлага поцелосно имплементирање на горе наведените цели преку реализирање систем на предлог мерки за заштита, одбегнување, намалување, неутрализирање или компензација на негативните влијанија од реализација на предвидените содржини согласно урбанистичкиот план. За таа цел во понатамошниот текст на содржината на овој документ се предлагаат:

- ⇒ Технички мерки кои треба да се превземат за време на спроведување на планот;
- ⇒ Препораки за подготвување, донесување и дополнување на плановите и програмите во рамките на спроведувањето на законските обврски во животната средина.

1.2 Специфични цели на Стратегиската оцена

Специфичните цели на Стратегиската оцена на животната средина се дефинирани согласно националната и меѓународна легислатива и се прикажани преку статусот на биолошка разновидност, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра, културното наследство и пределот:

- Заштита на животната средина со имплементација на планскиот документ;
- Подобрување на економските услови и зголемување на животниот стандард;
- Правилно управување со просторот заради одржување на постојаното ниво на флора и фауна;
- Подобрување на квалитетот на воздухот;
- Зачувување на квалитетот на водата;
- Интегрално управување со отпадот и негова селекција за зачувување на почвата, а со тоа и минимизирање на отпадот;
- Минимизирање на појавите од несреќи и хаварии;
- Зачувување на карактеристиките на пределот и животната средина.

Планскиот опфат е усогласен со:

- Просторен план на РМ, 2004;
- Национална стратегија за одржлив развој, 2010-2030;
- Втор национален Еколошки Акционен План на РМ, 2006;
- Втор Национален извештај за климатски промени, 2008;
- Стратегија за управување со податоци за животната средина, 2005;
- Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската конвенција, 2005.

Поврзаност на планскиот документ со национални и локални стратегиски цели:

За планскиот опфат досега не е изработен урбанистички план. Опфатот е третиран со Просторниот План на РМ, врз основа на кој се подготвени Услови за планирање на просторот изработени од страна на Агенцијата за планирање на просторот.

Просторен план на РМ:

- остварување на повисок степен на вкупната функционална интегрираност на просторот на државата,
- обезбедување услови за значително поголема инфраструктурна и економска интеграција со соседните и останатите европски земји,
- рационално ангажирање на домашните енергетски извори, оптимално искористување на расположивата енергија и намалување на узвозната зависност,
- усмерување на развојот на одделни области и краеве според реалните можности, особености и потенцијали,
- заштита на околината со намалување на емитираните штетни материи преку подобрување на енергетската ефикасност,
- зголемување на производството на енергија без последици по животната средина.

Национален еколошки акционен план:

- Да се овозможи интегрирање на политиката за заштита на животна средина во останатите секторски политики,
- Да се поттикнат индустријата, давателите на услуги и другите субјекти во областа на животната средина кон поголема одговорност за заштитата на животната средина,
- Да се дадат насоки за еколошки одржлив пристап,
- Да се зголеми степенот на исполнување на обврските од регионалните и глобалните договори во областа на животната средина.

Програмата за реализација на Стратегијата за развој на енергетиката во Република Македонија

- Одржување, ревитализација и модернизација на постојната и изградба на нова, современа инфраструктура за потребите на производство и користење на енергија;

- Подобрување на енергетската ефикасност во производство, преносот и користењето на енергијата;
- Користење на домашните ресурси (резервите на лигнит, хидроенергетскиот потенцијал, ветерната и сончевата енергија) за производство на електрична енергија;
- Зголемување на користењето на природниот гас;
- Зголемување на користењето на обновливите извори на енергија;
- Економска цена на енергијата;
- Интеграција на енергетскиот сектор во РСМ со регионалниот и европскиот пазар на електрична енергија и природен гас.

Национален план за заштита на амбиенталниот воздух:

- Зголемување на користењето на обновливи извори на енергија;
- Зголемување на енергетската ефикасност и
- Користење на обновливите извори за производство на електрична енергија;
- Обезбедување на енергетска ефикасност при производството, преносот и искористувањето на енергијата.

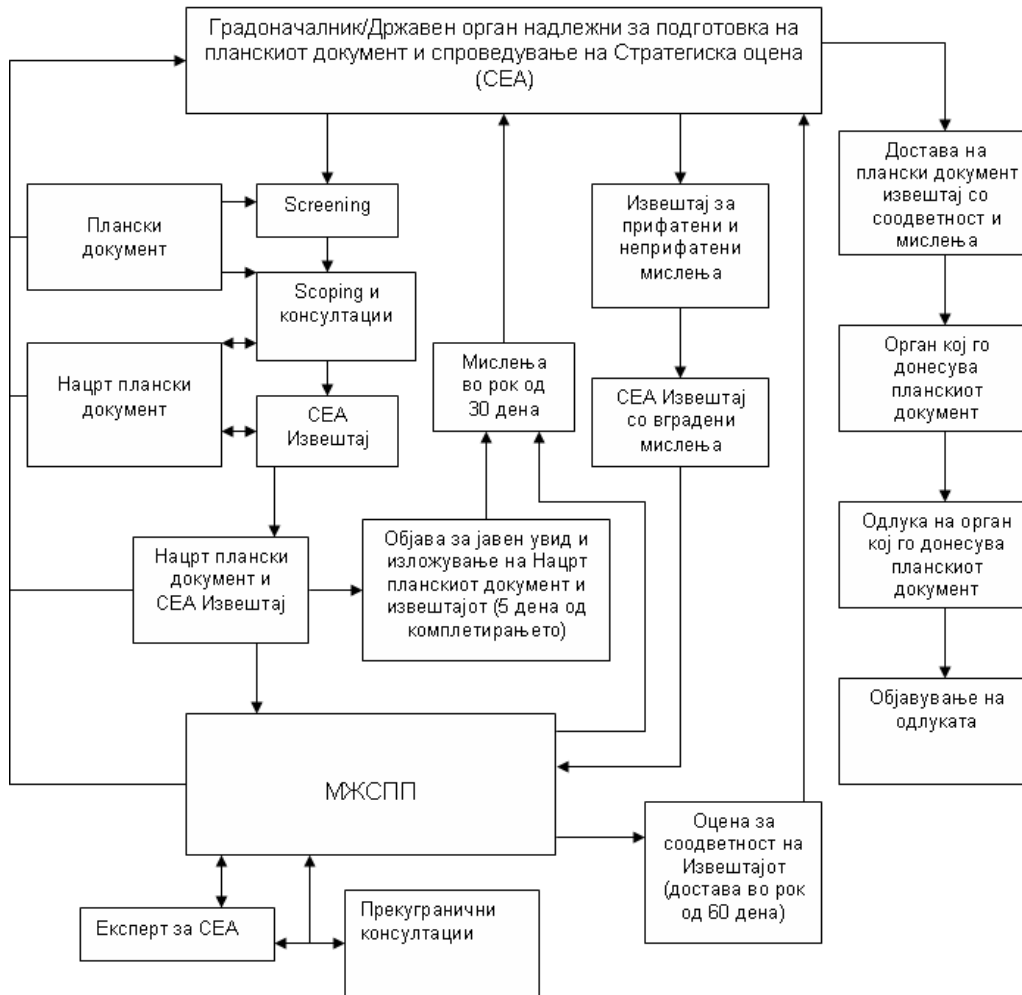
Во подготовката на извештајот земени се предвид целите на заштита на животната средина одредени на национално и меѓународно ниво, а кои се релевантни за планскиот документ. Генералните цели за заштита на животната средина земени во предвид при подготовката на планот, односно што се очекува да се постигнат со мерките за избегнување, ублажување и/или компензација на потенцијалните влијанија предложени во овој извештај:

- Зачувување, заштита, обновување и унапредување на квалитетот на животната средина;
- Заштита на квалитетот на амбиентниот воздух, избегнување, спречување или намалување на штетни емисии во воздухот;
- Достапност до доволни количества квалитетна вода, заштита, зачувување и постојано подобрување на расположливите водни ресурси, спречување или намалување на штетни испуштања, одведувањето и третман на комуналните отпадни води, третман на отпадни индустриски води од страна на самите субјекти;
- Избегнување и намалување на создадениот отпад, негово повторно искористување, отстранување на прифатлив начин;
- Рамномерен просторен развој, рационално уредување и користење на просторот;
- Рационално користење и заштита на земјоделското земјиште;
- Рационално и одржливо користење на природните ресурси;
- Користење на обновливи извори на енергија;
- Зачувување и заштита на растителниот и животинскиот биодиверзитет;
- Избегнување, спречување или намалување на бучавата.

1.3 Употребена Методологија

При подготовката на Извештајот за Стратегиска оцена се креираше методологија компатибилна на карактеристиките на просторот опфатен со планскиот документ, планската задача, достапните стратегии и документи.

Спроведување на постапка за оцена на влијанието на определени стратегии, планови и програми врз животната средина (СЕА)

Постапно се превзедоа следните чекори:

- Се направи првичен увид на сегашните состојби во животната средина во анализираниот плански опфат, неговата околина и пошироко;
- Подетално се проучија содржините што се предвидени да се лоцираат во планскиот опфат, урбанистичкиот проект, намената и категоријата на земјиштето;

- Се оствари средба со проектантот и се реализира разговор за целите на инвестиционите активности и содржини кои ќе бидат опфатени во просторот;
- Детално се разгледаа техничките решенија предвидени за реализација на проектната задача;
- Дефинирани се целите за заштита на животната средина утврдени во стратешките документи на локално, национално и меѓународно ниво;
- Согледување на можните влијанија по животната средина од реализација на содржините предвидени со урбанистичкиот проект;
- Надминување на евентуалните влијанија по животната средина од реализација на содржините предвидени со урбанистичкиот проект;
- Надминување на евентуалните влијанија или нивно ублажување и за таа цел предлагање на превентивни и корективни мерки;
- Предлагање на систем на перманентен мониторинг на состојбите;
- Вклучување и запознавање на сите заинтересирани страни во процесот на изготвување на документот и утврдување на состојбите во животната средина со реализација на планот.

При изготвување на планскиот документ користена е стручна литература од оваа област, ЕУ Директивите, национални стратешки документи, релевантната законска регулатива, меѓународни договори, просторни и урбанистички плански документи, катастарски скици и други документи релевантни за изработка на документот.

1.4 Законодавна рамка

Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина за Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, е изработен согласно постојната законска регулатива во животната средина и природата во Република Македонија:

Животна средина

Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 89/22 и 171/22).

Стратегиска оцена на животната средина

1. Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ” бр. 114/07);
2. Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 153/07);

3. Уредба за стратегиите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ” бр. 153/07 и 45/11);
4. Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 147/08 и 45/11);
5. Правилник за формата, содржината и образецот на Одлуката за спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена и на формуларите за потребата од спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена („Сл. Весник на РМ” бр. 122/11).

Заштита на природата

Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 63/16 и 113/18) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 121/21).

Амбиентен воздух

Закон за амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ” бр. 100/12-пречистен текст, 10/15 и 146/15).

Закон за урбано зеленило („Сл. Весник на РМ” бр. 11/18 и 42/20).

Управување со отпад

Закон за управување со отпадот („Сл. Весник на РСМ” бр. 216/21).

Заштита од бучава

Закон за заштита од бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15).

Води

Закон за води („Сл. Весник на РМ” бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 151/21).

Заштита и спасување

Закон за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ” бр. 36/04, 49/04, 86/08, 124/10, 18/11, 41/14, 129/15, 71/16, 106/16 и 83/18).

Просторно планирање

Просторен план на Република Македонија („Сл. Весник на РМ” бр. 39/04).

Просторно и урбанистичко планирање

Закон за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18 и 168/18) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 32/20 и 111/23).

Правилник за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РСМ“ бр. 225/20, 219/21, 104/22 и 99/23).

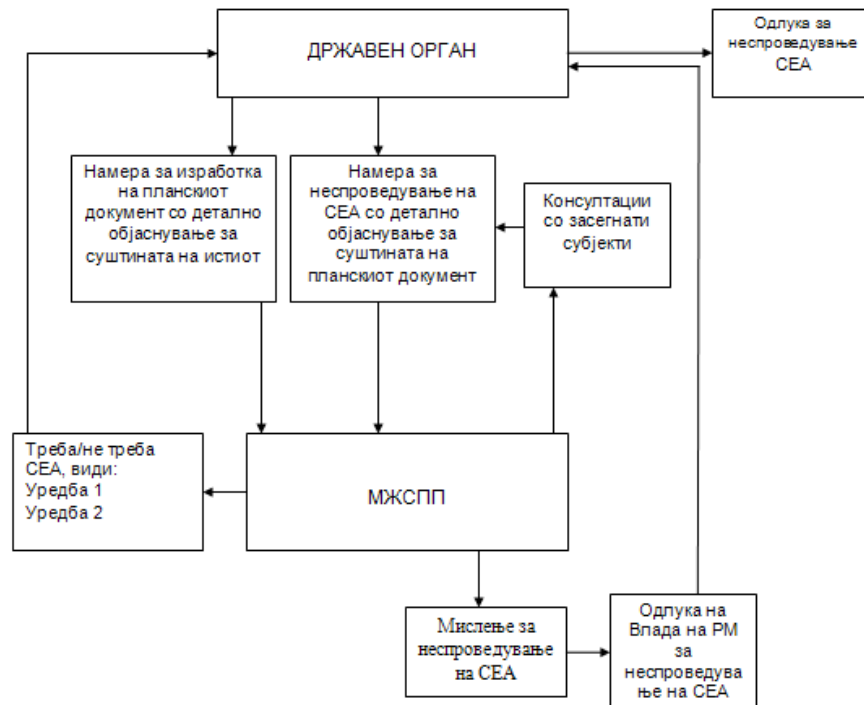
Правилник за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистички планови („Сл. Весник на РМ“ бр. 142/15).

1.5 Институционална рамка

Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. Весник на РМ“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) ги дефинира следните надлежности на Министерството за животна средина и просторно планирање:

- следењето на состојбата на животната средина;
- заштитата на водите, почвата, флората, фауната, воздухот и озонската обвивка од загадување;
- заштитата од бучава, радијација, заштитата на биодиверзитетот, геодиверзитетот, националните паркови и заштитените области;
- реставрацијата на загадените делови од животната средина;
- предлагањето мерки за третман на цврст отпад;
- просторното планирање;
- просторниот информативен систем;
- надзорот од негова надлежност и
- врши и други работи утврдени со закон.

Постапка за утврдување на неопходност од спроведување на стратегиска оцена (СЕА) за плански документ кој го подготвуваат државни органи (Screening)

Законот за организација и работа на органите на државната управа во ова насока на Министерството за животна средина и просторно планирање му дава клучна улога, во процесот на креирање на политиката за заштита на животната средина.

Одредени надлежности во управувањето со животната средина имаат и други органи на државната управа и локалната самоуправа како што се:

- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство;
- Министерство за транспорт и врски;
- Институтот за јавно здравје;
- Министерство за здравство;
- Хидрометеролошки Завод, и
- Единиците на локалната самоуправа.

Значајна улога во процесот на донесувањето на законите од областа на животната средина има и Собраниската комисија за транспорт врски и екологија.

Во процесот на Стратегиска оцена на животната средина, Министерството за животна средина и просторно планирање има одредени надлежности пропишани со Законот за животната средина, како што се:

- подготовка на решение во оние случаи во кои не се согласува со одлуката за спроведување, односно неспроведување на СОВЖС или со определениот обем на СОВЖС во одлуката;
- подготовка на решение за соодветноста на извештајот на СОВЖС за планскиот документ, и;
- воспоставување и ажурирање на листата на експерти за СОВЖС.

Органи на државната управа/единиците на локална самоуправа кои ги подготвуваат-усвојуваат планските документи согласно Законот за животната средина имаат обврска за:

- подготовка на извештајот за СОВЖС;
- објавување на информации за отпочнувањето на подготвувањето на планските документи и за учество на јавноста во процесот на консултации;
- објавување на информации за нацрт планскиот документ кој се подготвува и за предлог извештајот за СОВЖС;
- подготовка на извештајот од консултацијата со јавноста врз основа на добиените коментари и мислења од јавните консултации;
- комплетирање на извештајот за СОВЖС и на планските документи со добиени мислења и коментари, и
- мониторинг на влијанијата од имплементацијата на планскиот документ и во случај на негативни ефекти и информирање на МЖСПП.

Во овој процес Министерството за надворешни работи е одговорно за спроведување на прекугранични консултации за СОВЖС во однос на доставување на известување до соседната држава, која може да биде засегната од подготовката на планскиот документ или кога Република

Македонија може да биде засегната од подготовка на плански документ во соседна држава.

1.6 Содржина на Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина

Спроведувањето на Стратегиската оцена на животната средина е интерактивен процес кој треба да се спроведе паралелно со развојот на планот или програмата. Стратегиската оцена на животната средина е процес за да се осигура дека значителен ефект врз животната средина што произлегуваат од политики, планови и програми се идентификуваат, оценуваат и намалуваат. Важен инструмент за да им се помогне во постигнување на одржлив развој и креирање на политиката е Стратегиската оцена на животната средина. Посебни бенефиции во Стратегиската оцена вклучуваат:

- Поддршка на одржливиот развој;
- Да се подобрат доказите како добра основа за стратешките одлуки;
- Да се консултираат сите засегнати страни во процесот на изготвување на документот и утврдување на состојбите во животната средина со реализација на планот;
- Да се насочат на други процеси, како што се влијанието врз животната средина на оценките врз одделни развојни проекти.

Стратегиската оцена следејќи ги одредбите за содржината на овој Извештај, ги обработува следните содржини:

- Карактеристики на животната средина во областите кои би биле значително засегнати;
- Проблеми од областите кои се од посебно значење за животната средина, а особено од аспект на заштита на дивите птици и хабитатите;
- Целите на заштита на животната средина, одредени на национално или меѓународно ниво, кои се релевантни за планскиот документ и начинот на кој овие цели и сите аспекти на животната средина се земени во предвид за време на нивните подготовки;
- Веројатните значајни влијанија врз животната средина во целина, вклучително и врз биодиверзитетот, населението, здравјето на луѓето, флората, фауната, водата, воздухот, почвата, климатските фактори, културното наследство, пејсажот и материјалните придобивки. Овие влијанија вклучуваат секундарни, краткорочни, долгорочни, трајни и привремено позитивни и негативни ефекти;
- Резиме/краток преглед на причините на алтернативите, опис за тоа како е направена проценката, вклучувајќи ги сите потешкотии (како што се техничките недостатоци или недостигот на know-how) до кои се дошло при собирањето на потребните информации;
- Опис на предвидените мерки кои се однесуваат на мониторингот во согласност со законските обврски;

- Не-техничко резиме на информациите дадени во согласност со барањата наведени во претходните точки.

1.7 Резиме

Врз основа на спроведената Стратегиска оцена на животната средина за Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, органот е должен да ги следи ефектите врз животната средина и здравјето на луѓето со цел во раната фаза да се согледаат евентуалните негативни влијанија напоредно со изработката на планската документација пред да биде прифатлива за имплементација.

2. Преглед на Планскиот документ

2.1 Основи на Планскиот документ

Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, се изработува врз основа на просторните можности на локацијата, постојната состојба, ажурираната геодетска подлога, Проектната програма, одредбите и условите кои произлегуваат од Просторниот план на Република Македонија, податоците и информациите од органите на државната управа и другите субјекти, како и потребите на нарачателот. Изготвувањето на проектот се врши во согласност со Законот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр.32/20) и Правилникот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РСМ” бр. 225/20, 219/21, 104/22 и 99/23).

Цел на Урбанистичкиот проект е да се овозможи реална организација на просторот заради создавање услови за изградба на објекти со предвидената намена, согласно Законот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” 32/20), Правилникот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РСМ” бр. 225/20, 219/21, 104/22 и 99/23) како и друга законска регулатива.

2.2 Плански опфат

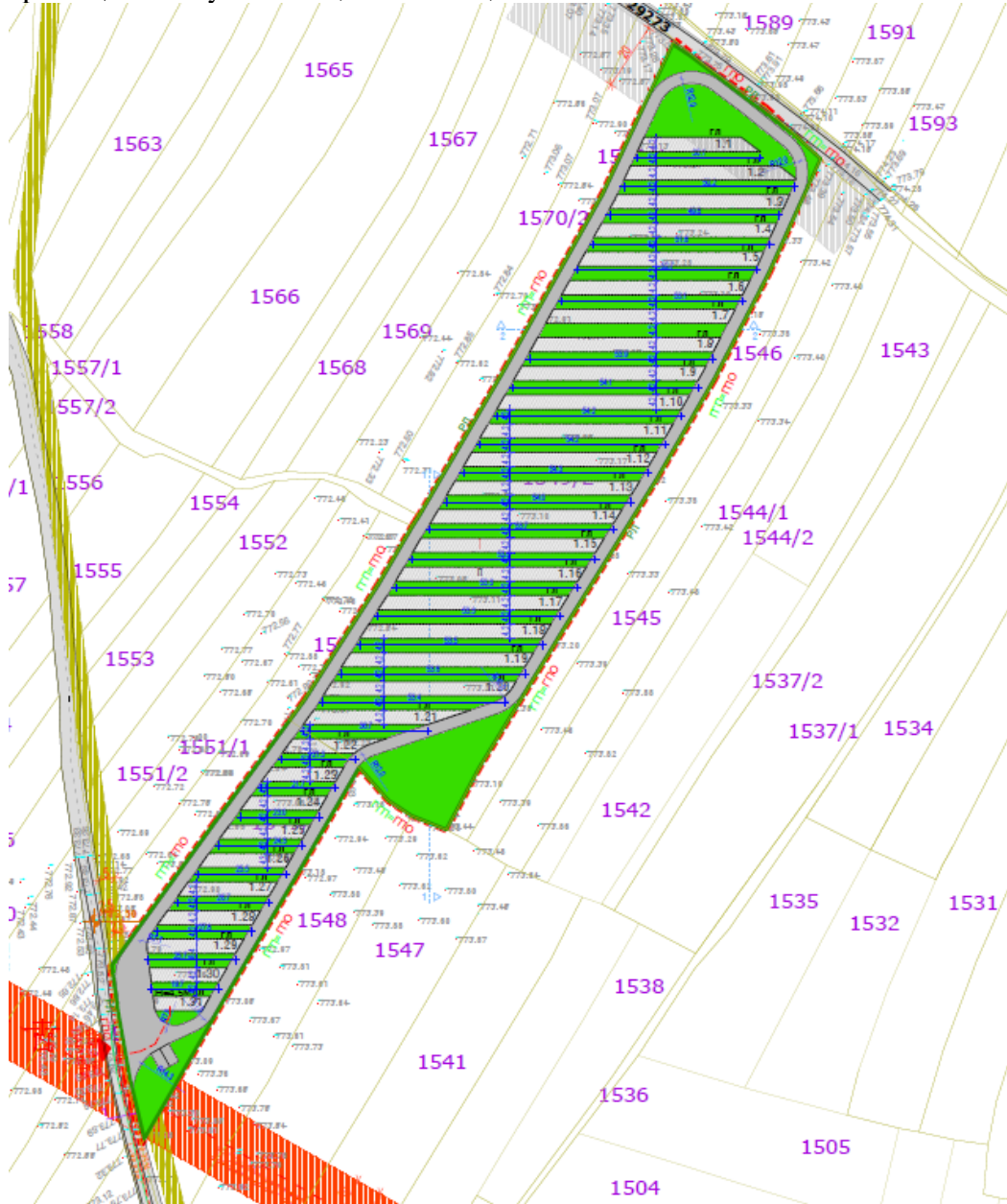
2.2.1 Географска и геодетска местоположба

Проектниот опфат зафаќа делови од катастарските парцели КП 1549/1 и КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца. Парцелите КП1549/1 и КП1549/2 се во сопственост на инвеститорот. Проектниот опфат се наоѓа во јужниот дел на КО Белчишта, близу до границата со КО Злести. Во границите на проектниот опфат нема никакви градби. Границата на Проектниот опфат е дефинирана на север со КП 2877, на запад со КП 1550, КП 1570/1 и КП 1579, на југ со КП 1488, на исток со КП 1546, КП 1547 и КП 1548 КО Белчишта, Општина Дебрца.

Проектниот опфат е дефиниран со делови од катастарските парцели КП 1549/1 и КП 1549/2, Белчишта, кои е дефинирани со следните Кординати:

1	7486467,91	4572493,46	16	7486396,5	4572325,14
2	7486439,46	4572442,63	17	7486404,99	4572315,49
3	7486500,86	4572439,24	18	7486411,81	4572311,01
4	7486516,65	4572469,94	19	7486422,01	4572306,92
5	7486531,87	4572503,64	20	7486431,59	4572324,94
6	7486515,68	4572518,72	21	7486457,53	4572367,37
7	7486499,1	4572530,17	22	7486354	4572309,02
8	7486488,99	4572538,45	23	7486330,49	4572276,53
9	7486483,87	4572409,76	24	7486322,98	4572265,86
10	7486414,02	4572398,99	25	7486327,26	4572238,03
11	7486376,02	4572339,04	26	7486332,4	4572214,5
12	7486401,97	4572378,75	27	7486357,63	4572258,49
13	7486412,01	4572395,9			
14	7486380,32	4572344,91			
15	7486377,91	4572293,01			

Вкупната површина на проектниот опфат во рамки на опишаните граници изнесува 15636,57м² или 1,563 ха.

Графички приказ за Урбанистички Проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца

2.2.2 Намена на употреба на земјиштето

Со урбанистичкиот проект намената на земјиштето се дефинира во рамките на група на класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани. Предвидена е комплементарна намена Е 1.8 - Трансформаторска станица. Со урбанистичкиот проект, се дефинираат

граница на градежната парцела, како и сите урбанистички, архитектонски и комунални параметри за изградба на објекти според дефинираната намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани. Дефинирана е една градежна парцела. Градежната парцела има неправилна трапезоидна форма. Дозволената максимална висина на градбите се дефинира на 6 метри од кота на пристапна внатрешна улица. Формирани се површини за градење чија градежна линија е дефинирана на растојание од 4 м од границите на градежната парцела. Со општите и посебни услови за градење се дефинираат конкретните услови за градење во рамките на предвидената градежна парцела.

Оградувањето на градежната парцела е дефинирано со опфат на Урбанистички Проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, и ќе биде во согласност со член 113 од Правилникот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РСМ” бр. 225/20, 219/21, 104/22 и 99/23).

Се дозволува градење под земја во граница на површината на градење, дефинирана со урбанистичкиот проект, со употреба на соодветни материјали и технологија на изградба.

Паркирањето ќе се решава во рамките на градежната парцела.

Наменска употреба на земјиште

Со урбанистичкиот проект намената на земјиштето се дефинира во рамките на група на класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани. Предвидена е комплементарна намена E 1.8 - Трансформаторска станица.

Градежна парцела со бр. 1

Класа на намена: E-Инфраструктура, односно E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани, предвидена е комплементарна класа на намена E1.8 - Трансформаторска станица. Површина на градежна парцела е 15636,57 м² или 1.563 ха на која има 31 површина за градење и тоа:

- Површини за градење со број 1.1 - 1.30 се со намена E1.13 - површински соларни фотоволтаични електрани, со вкупна површина од 5527,90 м², развиена површина 5527,90 м², процент на изграденост 35,35%, коефициент на искористеност 0,35 и максимална висина од 6м дефинирано во однос на пристапна внатрешна улица, а максимален број на катови П.

- Површина за градење со број 1.31 е со намена E1.8 - Трансформаторска станица, со вкупна површина од 64,04 м², развиена површина 64,04 м², процент на изграденост 0,41%, коефициент на искористеност 0,004 и максимална висина од 4,5 м, дефинирано според пристапна апсолутна кота до површина за градба, а максимален број на катови П.

Во рамки на целата градежна парцела со површина од 15636,57 м², предвидена е површина за градење од 5527,90 м², развиена површина од 5527,90 м², вкупен процент на изграденост 35,35%, коефициент на искористеност 0,35 и максимална висина од 6/4,5 м дефинирано во однос на пристапна внатрешна улица, а максимален број на катови П.

Доколку при текот на реализација на овој Урбанистички Проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, се потребни одредени измени на Идејниот проект или е потребно усогласување на Идејниот проект со Законот за градење, се изработува нов Идеен проект во согласност со урбанистичките параметри од овој Урбанистички Проект и законските регулативи од областа на градењето.

НУМЕРИЧКИ ПОКАЗАТЕЛИ СПОРЕД НАМЕНИ											
Број на градежна парцела	Група на класа намена	Основна класа на намена	Комплементарни класи на намена во однос на основната класа на намена	Површина на градежна парцела м ²	Површина за градење м ²	Развиена површина по катови (м ²)	Максимална висина	Катност	Процент на изграденост %	Коефициент на искористеност	Паркирање
1	Е	Е1.13	Е1.8	15636.57	5463.86	5463.86	6	П	34.94	0.35	Согласно член 134 од Правилникот за урбанистичко планирање („Сл весник на РСМ“ бр. 225/20)
		Е1.8	/		64.04	64.04	4.5	П	0.41	0.004	
ВКУПНО				15636.57	5527.90	5527.90	/	/	35.35	0.35	/

НУМЕРИЧКИ ПОКАЗАТЕЛИ			
Број на градежна парцела	Намена на површина	Површина м ²	Процентуална застапеност во рамки на градежна парцела
1	Е1.13	5463.86	34.94
	Е1.8	64.04	0.41
	ВНАТРЕШНИ УЛИЦИ	2773.24	17.74
	ЗЕЛЕНИЛО	7335.46	46.91
	ВКУПНО	15636.60	100.00

СПОРЕДБЕНИ БИЛАНСНИ ПОКАЗАТЕЛИ	Постојна состојба	Планирана состојба
Проектен опфат (м ²)	15636,57	15636,57
Број на градежни парцели	/	1
Површина на приземје (м ²)	/	5527,90
Развиена површина по катови (м ²)	/	5527,90
Процент на изграденост	/	35,35%
Коефициент на искористеност	/	0,35

3. Краток опис и образложение на планските решенија за изградба на комунална и сообраќајна инфраструктура

Инфраструктурата ја дефинираат следните водови:

- Улична мрежа;
- Водоводна мрежа;
- Канализациона мрежа;
- Електрична мрежа.

3.1 Сообраќајно поврзување

Пристап до проектниот опфат е обезбеден од постоечки асфалтиран коловоз од јужната страна прикажан во Ажурираната геодетска подлога.

Во рамки на Урбанистичкиот проект се предвидува проширување на пристапниот пат и се обезбедува сообраќајно решение за еднонасочно движење во рамки на градежната парцела.

Согласно Правилникот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РСМ” бр. 225/20, 219/21, 104/22 и 99/23) член 134 став (1) за предметната градежна парцела има потреба од стационарен сообраќај за две возила во зависност од потребите на основната намена. Во рамки на градежната парцела се обезбедени две паркинг места, поставено паралелно на внатрешната улица од источната страна, непосредно до влезот во парцелата.

3.2 Водоснабдителна и канализациона мрежа

До границите на проектниот опфат не постои изградена водоводна и канализациона мрежа, а и согласно намената на објектот нема потреба од истите. Според намената на градбите, предвидено е донесување на вода (за миење на фотоволтаичните панели) со цистерна, согласно потребите за истите.

3.3 Електроенергетска инфраструктура

На локацијата опфатена со Урбанистички Проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, планирана е трафостаница ТС 10(20)/0.4 kV, 1x1250 kVA. На нисконапонската страна оваа трафостаница ќе се приклучи со фотоволтаичните електро центри, додека на среднонапонската 10(20) kV страна трафостаницата е предвидено да се приклучи согласно ЕЕС (која ќе се обезбеди понатаму). Фотоволтните панели инсталирани на металната рам конструкција треба да се сместат во расположливиот просто на начин истиот рационално да се искористи.

4. Карактеристики на просторот и сегашна состојба со животната средина

4.1 Карактеристики на просторот

Низ територијата на општина Дебарца поминува еден од најзначајните магистрални патишта - пат од регионално и меѓународно значење Скопје-Охрид-Албанија (М4, коридор 8) со должина од 20 км кој е во добра состојба. Покрај магистралниот постојат и асфалтирани патишта со кои се поврзани скоро сите селски населби освен селата Турије, Маморец и Сошани. Со асфалтиран пат во должина од 4,5 км поврзани се селата Белчишта и Оздолани, Велмеј - Сошани во должина од 4 км, Злести - Куратица во должина од 8 км и Брежани - Илинска Црква во должина од 9 км.

Во долгорочните планови на Републиката предвидено е и минувањето на железничка сообраќајница.

Местоположба на општина Дебарца во Република Македонија

На територијата на општина Дебарца се наоѓа и меѓународниот аеродром - Охридскиот аеродром кој е лоциран на 9 километри од Охрид. Капацитетот на аеродромот е 300 патници на час.

4.1.1 Релјефни услови, наклон и експозиција на теренот

Во однос на географско-топографските карактеристики општината лежи на рамничарски предел на надморска висина од 720 до 770 м.

Конфигурацијата на теренот погодува за развој на општината во сите правци освен кон исток каде изразито се возвишува ридот Орлово седло (1126 м) и претставува физичка бариера.

Општината ја покрива територијата на областа Дебарца што во целост го опфаќа горниот слив на реката Сатеска. Од околните општини е одделена со природни граници на планинските сртови: планинските венци на Смрдешница (1060 м) и Голјак (1466 м), Илинска планина - Прута (1320 м), Арбит планина (1885 м), од источната страна Илинска планина (1009 м), од јужна страна планинскиот масив Мазатар (1760 м) и планината Копрница (1213 м) и од запад Караорман (1765 м) и Стогово (2121 м).

Геолошката градба на општината ја чинат најчесто алувијални творевини, полувијални седименти, распространети во рамничарскиот дел. Алувијалните наноси по однос на инженерско-геолошките карактеристики, претставуваат претежно лабилни терени со ниски вредности на физичко-механичките својства.

4.1.2 Геолошко-хидрогеолошки карактеристики

Геолошката градба на регионот ја чинат најчесто алувијални творевини, полувијални седименти, распространети во рамничарскиот дел. Алувијалните наноси по однос на инженерско-геолошките карактеристики, претставуваат претежно лабилни терени со ниски вредности на физичко-механичките својства.

Во однос на географско-топографските карактеристики општината лежи на рамничарски предел на надморска висина од 720 до 770 м. Конфигурацијата на теренот погодува за развој на општината во сите правци освен кон исток каде изразито се возвишува ридот Орлово седло (1126 м) и претставува физичка бариера.

Општината ја покрива територијата на областа Дебарца што во целост го опфаќа горниот слив на реката Сатеска. Од околните општини е одделена со природни граници на планинските сртови: Планинските венци на Смрдешница (1060 м) и Голјак (1466 м), Илинска планина - Прута (1320 м), Арбит планина (1885 м), од источната страна Илинска планина (1009 м), од јужна страна планинскиот масив Мазатар (1760 м) и планината Копрница (1213 м) и од запад Караорман (1765 м) и Стогово (2121 м).

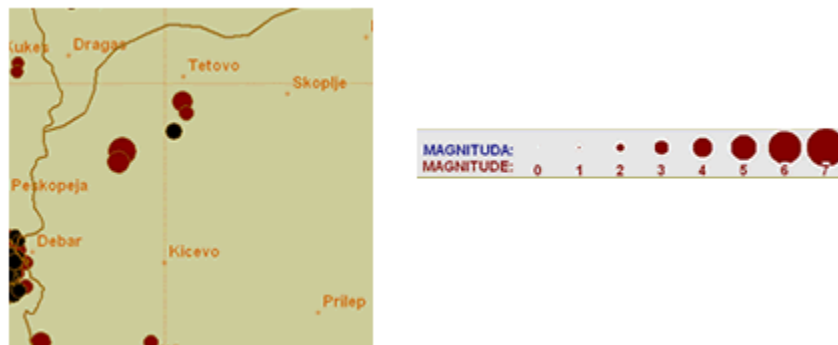
4.1.3 Сеизмолошки карактеристики

Според анализата на досегашната сеизмичка активност на општината, регистрирани се земјотреси со максимални интензитети кои не надминуваат 8 степени МЦС (Меркалиева скала). Се претпоставува дека се можни земјотреси со интензитет од 8 степени по Меркалиевата скала, поради што се препорачува при планирањето на градежните активности да се предвиди соодветна сеизмичка заштита.

Сеизмолошка карта на Република Македонија

Сеизмичност на територијата на Западна Македонија

Ова подрачје според сеизмичките анализи се карактеризира со потреси со различни јачини, правци (од хоризонтални до вертикални) и времетраење (краткотрајни од ударен тип до долготрајни), од кои некои се спуштаат длабоко во земјината кора, така што парчињата на раседите сочинуваат сеизмички блокови кои се повремено активни.

Најчесто во близина на оваа општина се јавуваат земјотреси со помал интензитет во Преспанскиот регион, и тоа со епицентар во Ресен, како и Крушево. Така во 1988 година е забележан земјотрес во потегот од Охрид до Крушево, додека 1992, 2002 и 2003 година се регистрирани земјотреси со епицентар во Охрид, сите со јачина од V до VI степен по истата скала. Градот Струга и неговата околина се наоѓаат во сеизмичко подрачје од IX степен по горенаведената скала, во кое земјотресите се јавуваат во потегот Крушево-Охрид и подалеку Битола-Ресен-Преспа.

Според анализата на досегашната сеизмичка активност на општината, регистрирани се земјотреси со максимални интензитети кои не надминуваат 7 степени МЦС (Меркалиева скала). Се претпоставува дека се можни земјотреси со интензитет од 8 степени по Меркалиевата скала, поради што се препорачува при планирањето на градежните активности да се предвиди соодветна сеизмичка заштита.

4.1.4 Хидротехничка структура

Согласно Просторниот план на Р. Македонија планирањето и реализирањето на активностите за подобрување на условите за живот треба да се во корелација со концептот за одржлив развој, кој подразбира рационално користење на природните и создадените добра. Одржливиот развој подразбира користење на добрата во мерка која дозволува нивна репродукција, усогласување на развојните стратегии и спречување на конфликти во сите области на живеење. Во развојот на водостопанството и водостопанската инфраструктура мора да се запази концептот на одржлив развој кој е насочен кон рационално користење на водата. Стратегијата за користење и развој на водостопанството е условена од фактот дека Р. Македонија е земја сиромашна со вода. Колку водите во одреден простор може да се сметаат за "воден ресурс" зависи од можноста за нивно искористување, односно од можноста за реализирање на водостопански решенија со кои водите ќе се искористат за покривање на потребите од вода за населението, земјоделството, индустријата и за заштитата на живиот свет. Со Просторниот план на Република Македонија на територијата на Републиката дефинирани се 15 водостопански подрачја (ВП): "Полог", "Скопје", "Треска", "Пчиња", "Среден Вардар", "Горна Брегалница", "Средна и Долна Брегалница", "Пелагонија", "Средна и Долна Црна", "Долен Вардар", "Дојран", "Струмичко Радовишко", "Охридско - Струшко" и "Дебар". Оваа поделба овозможува пореално да се согледаат расположивите и потребните количини на вода за одреден регион.

Во Република Македонија регистрирани се вкупно 4.414 извори од кои со штедрост над 100 л/с регистрирани се 58. Во сливот на Црн Дрим со Охридско Езеро регистрирани се 7 значајни извори, меѓу кои изворите Св. Наум со штедрост од над 10 м³/с и Вевчанскиот Извор со штедрост од над 1,5 м/с.

Просторот каде се предвидува изградба на површински и соларни фотоволтаични панели се наоѓа во водостопанското подрачје Охридско-Струшко кое го опфаќа сливот на Охридското Езеро од македонска страна и сливот на реката Црн Дрим од истекот на Охридското Езеро до профилот на ХЕ Глабочица.

Заради значењето и важноста на Охридското Езеро како споменик на природата, секој субјект е должен во текот на своите активности да се однесува внимателно, да го спречува загадувањето на водите и да избегнува активности кои може да предизвикаат негативни ефекти и ризици за човековото здравје и за животната средина.

Во општината Дебарца 90% од населението со вода за пиење се снабдува преку водоводи од изворот Кременатец (24 селски населби), додека останатото население се снабдува преку бунари (6 селски населби).

Постојната состојба од аспект на водоводните системи се карактеризира со 23% загуби, кои пред се се последица на застареноста на водоводните цевки.

4.1.5 Климатски и микроклиматски услови

Овој предел се карактеризира со модифицира-на Континентална клима. Близината на Јадранското море не допринесува за промена на климата бидејќи помеѓу Јадранот и Охрид се издигнати високи планини. Меѓутоа влијание има Охридското езеро кое преку лето акумулира топлина, така што температурата на воздухот во летниот период е пониска, а во зимскиот повисока поради испуштањето на топлината од самото езеро.

Просечната годишна температура во Охрид изнесува 11,1°C, просечен годишен максимум изнесува 16,2°C, а просечен годишен минимум изнесува 6,2°C и годишна амплитуда од 19°C. Апсолутен минимум во Охрид е -16,6°C, апсолутно максималната температура е со вредност 36,7°C. Апсолутното температурно колебање во Охрид има вредност 53,3. Во текот на годината најтопол месец е јули со просечна вредност на температура од 20,7°C, а најстуден е јануари со просечна вредност од 1,7°C.

Врнежите во Охридската Котлина се условени од медитеранскиот pluviометриски режим. Поголемиот дел од годишните врнежи паѓаат во ладниот дел од годината, со максимум во доцната есен, а помал во топлиот дел, со минимум во летните месеци. Просечната годиша сума на врнежите изнесува во Охридското подрачје 698,3 мм. Во Охрид најврнежлив е ноември, 94,6 мм, потоа декември со 84,1 мм и јануари со 71,8 мм, а со најмалку врнежи е јули 24,9 мм и август 32,8 мм. Снегот се јавува од ноември заклучно со април и просечно годишно има 20 денови со снежен покривач, но во поедини години оваа сума се движи од 5 до 43 дена. Просечен број на снежни денови е 25, а мразниот период изнесува 146 дена. Просечно годишно има 5 дена со магла.

Охридската Котлина се одликува со посебен режим на ветрови, условен од Езерото. Покрај ветровите што се јавуваат поради општите атмосферски промени, овде се јавуваат и ветрови со локален карактер, како последица на нееднаквото загревање на воздухот над копното и езерската површина. Ветровите во Охридската Котлина имаат и свои локални називи, било по правецот на дувањето или називи што им ги дале охридските рибари. Овие локални ветрови имаат влијание на општиот распоред и зачестеност на правците на ветровите во оваа котлина. Така, по мерењата на мерниот пункт во Охрид, во овој дел преовладува северниот, потоа југозападниот и јужниот ветер.

Во Охрид, преовладува северниот ветер со просечна годишна зачестеност од 297%, просечна годишна брзина е 2,4, а максималната брзина 12,3 м/с. Северниот ветер дува преку целата година, најчесто во ноќните часови, а зачестеноста му е смалена во попладневните часови. Југозападниот и јужниот ветер се приближно со иста зачестеност, 179, односно 176%, со просечна годишна брзина 2,9 и максимална брзина 18,9 м/с. Тие се јавуваат преку целата година, но со најголема зачестеност од април до јуни. Дуваат преку ден до доцните вечерни часови. Северозападниот ветер е со зачестеност 73%, просечна годишна брзина 1,8 м/с и максимална брзина 15,5 м/с. Западниот е со зачестеност 48%, просечна годишна брзина 2,7 т/с и максимална брзина 15,5 м/с. Североисточниот е со зачестеност 43%,

просечна годишна брзина 2,5 и максимална брзина 12,3 м/с. Источниот и југоисточниот ветер се со иста зачестеност, 23%, просечна годишна брзина 3,1 м/с и максимална брзина 18,9 м/с.

Од локалните ветрови карактеристични се Стрмецот кој дува во летните месеци од запад и југозапад кон езерската шир. Почнува во попладневните часови, а престанува некаде пред полноќ. Ветерникот дува од езерската шир на запад кон Јабланица и исток кон Галичица. Започнува во претпладневните, а завршува во попладневните часови. Ветерот Сметене започнува некаде од Трпејца кон Пештани и свртува на запад кон езерската шир. Зиме од север дува Северот од Струга кон Свети Наум. Беличникот дува од Галичица кон Пештани и Албанските планини. Ветерот Сточен се спушта од Галичица од селото Трпејца кон Св. Наум и од селото Пештани кон селото Лион на албанското западно крајбрежие. Во пролетните месеци дува Ноќникот од западните и источните планински масиви кон езерската шир. Почнува по зајдисонце, а престанува некаде в зори. Југот започнува некаде околу 13 часот, а престанува по полноќ.

Охридската Котлина е доста ветровита. Од вкупниот број на измерените случаи, 862% се со ветер од различни правци, а само 138% е без ветер, со тишини. Изразито ветровити се септември и октомври, со просечна зачестеност на тишини 99, односно 81%, а мај е со најголема зачестеност на тишини просечно 215%. Просечен број на ведри денови е 98 дена, облачни 174 и тмурни 94 дена. Просечна годишна влажност на воздухот е 93%.

4.1.6 Население

Вкупниот број на жители во општината изнесува 5507 кои живеат во 3582 домаќинства.

Миграцијата е еден од значајните чинители за намалување на бројот на жители во сегашната општина Дебарца и миграционото салдо изнесува - 114. Споредбата на податоците за бројот на жителите од претходниот попис од 1994 година во однос на бројот на жителите според последниот попис од 2002 година, укажува на намалување на бројот на жители за 765 или во проценти 12,25%. Ова е од причина што значаен дел од стопанските капацитети се затворени и не работат. Стапката на невработеност изнесува 48%. Особено е забележителна миграцијата помеѓу младата популација со што општината има висок степен на старосна структура на население.

4.1.7 Стопанство

Развојот на стопанството во Општината во последните години е под силно влијание на сеопштите услови за стопанисување во Р. Македонија. Транзицијата и реформските промени во сите сфери на општественото живеење со цел да се постигне поголема продуктивност и да се реализира определбата за попродуктивно работење и воведување нови технолошки решенија, предизвикаа во прв момент опаѓање на стопанската и

инвестиционата активност и осетно намалување на вработеноста во Општината.

Поради својата местоположба и добро развиена инфраструктура: струја, водовод, телефонска мрежа, локални патишта, близината на градот Охрид, општина Дебарца претставува добра средина за индустриски развој.

Хидроцентралата во Песочан, фабриката за тули во Арбиново и рудникот за травертин во Велмеј, фабриката за сигурносни појаси во Белчишта, фабриката за челични конструкции во Лешани и фабриката за метални огради во Ново Село своето работење го базираат врз довозени репроматеријали од други подрачја, односно припаѓаат на групата секундарни капацитети. Постојните индустриски капацитети вработуваат околу 30% од активното население во општината што укажува на релативно значајното учество на оваа дејност во вкупниот општествено економски развој на општината.

Во општина Дебарца постојат добри природни услови за развој на земјоделството, сточарството, шумарството и рибарството.

Земјоделието претставува основна стопанска дејност за егзистенцијата на населението на просторот на општината, но поради сеуште недоволната развиеност на земјоделството не се остварени некои позабележителни резултати. Процентот на население кое се занимава со земјоделе изнесува 14,8% според Заводот за статистика на Македонија.

Особено општината има потенцијал за развој на производството на еколошка храна и еколошки туризам, со оглед дека спаѓа во еколошки незагадени области.

Општината има не само природен потенцијал, туку и сообраќајно изградена мрежа која и овозможува посебни поволности за развој на туризмот. Постојењето на аеродромот, магистралниот пат кој поминува низ општината овозможува пристап до општината и нејзините природни убавини. Постојењето на Слатинското Езеро, со површина од 0,3 км² е значаен потенцијал за развој на еколошкиот туризам. Езерото се наоѓа во природно чиста зона, богата со флора и фауна. На брегот на езерото постои хотелско угостителски објект со многу мал капацитет. Езерото е богато со риба и се наоѓа во непосредна близина на селото Слатино во чија околина се лоцирани две ловишта. Самиот амбиент на селата кои што ја задржале старата македонска архитектура го зголемува потенцијалот за привлекувањето на туристите. Освен Слатинското езеро, во општината во текот на летниот период заради поволните климатски услови - летната свежина, особена атракција претставува посетата на живописниот кањон на Песочанска река, како и на излетничките места Радомирово, Славеј, Илинска Планина и Велмешки Извори.

Општината Дебарца е во фаза на реализација на план за ревитализација на општината преку изградбата на инфраструктурните системи и објективно општествен стандард, неопходно потребни за задржување на постојното и враќање на иселеното население.

4.1.8 Културно наследство

Во своето милениумско постоење, човековата цивилизација од праисторијата до денес, на територија на Р. Македонија, оставила значајни траги од вонредни културни, историски и уметнички вредности, кои го потврдуваат постоењето, континуитетот и идентитетот на македонскиот народ на овие простори.

Просторниот аспект на недвижното културно наследство е предмет на анализа во корелација со долгорочната стратегија за економски, општествен и просторен развој, односно стратегијата за зачувување и заштита на тоа наследство во услови на пазарно стопанство.

Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата, за потребите на Просторниот план на Републиката, изготви Експертен елаборат за заштита на недвижното културно наследство во кој е даден Инвентар на недвижно културно наследство од посебно значење.

Охридско-Преспанското подрачје изобилува со исклучително богати слоеви од културно наследство, напластени од најдалечното минато, праисториски населби, споменици од античкиот и византискиот период, бројни цркви и манастири од средновековието, богатство на локални традиции, обичаи, архитектура и уметнички дела.

На просторот на Охридско - Преспанскиот регион вкупниот број на досега заштитени недвижни добра, односно добра со заштитен статус на културно наследство изнесува 237, од кои најголем број се објекти од староградска архитектура 133.

Согласно Законот за заштита културното наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16, 11/18 и 20/19), видови на недвижно културно наследство се: споменици, споменички целини и културни предели.

Значаен дел од недвижното културно наследство (околу 45%) се наоѓа во руралните населби и ридско-планинските подрачја, кои се целосно или делумно напуштени, што значително ја усложнува нивната заштита и користење.

Подрачјето кое е предмет на анализа припаѓа на Охридскиот регион и според Просторниот план на Охридско-преспанскиот регион, на анализираното подрачје на катастарската општина, евидентирани се следните археолошки локалитети:

КО Белчишта: Катуништа, Св. Атанасиј, Св. Василиј, Св Јован.

4.1.9 Природни вредности и реткости

Од областа на заштита на природата (природното наследство и биолошката и пределската разновидност), проектите треба да се усогласат на тој начин што, врз основа на режимот за заштита, ќе се организира распоред на активности и изградба на објекти кои ќе се усогласат со барањата кои ги поставува одржливото користење на природата и современиот третман на заштитата.

Посебно внимание при заштитата на природата, треба да се обрне на начинот, видот и обемот на изградбата што се предвидува во пределите и во заштитените подрачја во РМ, со цел да се одбегнат судирите и колизиите со инкопатибилните функции. За таа цел е неопходно почитување на следните принципи:

- оптимална заштита на просторите со исклучителна природна вредност;
- оптимална заштита на природните вредности и унапредување на состојбата со природното богатство;
- заштита и зачувување на природното наследство во поволна состојба на зачуваност;
- рационална изградба на инфраструктурата;
- концентрација и ограничување на изградбата;
- оптимална изградба на рекреативната инфраструктура;
- правилен избор на соодветна локација.

Предметната локација се наоѓа во опфатот на просторот заштитен како Светско природно и културно наследство во Охридскиот регион, заради што е потребно да се почитуваат одредбите согласно Законот за управување со светското природно и културно наследство во Охридскиот регион (Сл. Весник на РМ бр. 75/10, како и одредбите на Конвенцијата на УНЕСКО и документите донесени од органите на оваа Конвенција.

Согласно План за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029) оваа локација се наоѓа во III зона.

Третата заштитна зона ги опфаќа просторите со непродуктивна намена (населби и друго градежно земјиште) и продуктивно земјиште (земјоделски посеци, пасишта и шуми), што се застапени меѓу котата 866 мнв и надворешната граница на првата заштитна зона. Во оваа зона ќе се овозможи развој на населбите, туризмот и инфраструктурата, но ќе се дефинираат посебни услови.

Постојат и две дополнителни зони надвор од градот: зона III-г (опфати на села) и зона III-д (урбани опфати надвор од градот и надвор од селата). Новите урбани опфати (зона III-д) да се формираат како логична целина околу веќе постоечки објекти со урбанистички план вон населено место.

Забранети активности во заштитната зона III-г:

- интензивно земјоделско производство со прекумерна употреба на пестициди/ѓубриво кои загадуваат;
- изградба на објекти со намена семејно домување повисоки од П + 2 ката и поголем процент на изграденост од 50%, освен за селата од збиен тип;
- зголемување на урбаните опфати на селата за повеќе од 20%;
- реконструкција на легално изградените станбени објекти во постојниот габарит;
- други активности што може да го нарушат пределот и да ја загрозат исклучителната вредност.

Забранети активности во заштитната зона III-д:

- интензивно земјоделско производство со прекумерна употреба на пестициди/ѓубриво кои загадуваат;
- изградба објекти повисоки од П + 3 ката и поголем процент на изграденост од 40%;
- реконструкција на легално изградените станбени објекти во постојниот габарит;
- други активности што може да го нарушат пределот и да ја загорзат исклучителната вредност.

Доколку при уредување на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природно наследство кое би можело да биде загорзено со урбанизација на овој простор, потребно е да се предвидат мерки за заштита на природното наследство:

- Утврдување на границите и означување на сите објекти кои би можеле да бидат предложени и прогласени како природно наследство;
- Забрана за вршење на какви било стопански активности кои не се во согласност со целите и мерките за заштита утврдени со правниот акт за прогласување на природното добро или Просторниот план за подрачје со специјална намена;
- Магистралната и останатата инфраструктура (надземна и подземна) да се води надвор од објектите со природни вредности, а при помали зафати потребно е нејзино естетско вклопување во природниот пејсаж;
- Воспоставување на мониторинг, перманентна контрола и надзор на објектите со природни вредности и преземање на стручни и управни постапки за санирање на негативните појави;
- Воспоставување на стручна соработка со соодветни институции во окружувањето;
- Почитување на начелата за заштита на природата согласно Законот за заштита на природата.

4.2 Опис на сегашната состојба со животната средина во планскиот опфат

Основен предуслов за идентификација на проблемите со животната средина и поставување на стратешки цели за надминување и унапредување на истите е идентификацијата и оцената на сегашната состојба со медиуми на животната средина (воздух, вода, отпад, почва, биодиверзитет, бучава), како и со користењето на земјиштето и природните ресурси во општината.

Со оглед на тоа што во планираниот простор до сега не се вршени мерења, следења и истражувања на основните витални компоненти воздухот, водата, тлото, бучавата и тврдиот отпадок, пореметувањата во екосистемот во целост не можат да се откријат, а оценката за состојбите произлегува исклучиво од дејствувањето на човекот и неговите активности во овој простор.

Воздух

Загадувањето на воздухот најповеќе е резултат на преработка на сулфидни концентрации на обоени метали, како и на согорување на кокс и други карбофилни горива во индустријата и домаќинствата.

На загадувањата на воздухот многу влијае топографијата на теренот, висината на индустриските одаци и атмосферските услови. Најкритично загадување е во услови на отсуство на хоризонтално и вертикално струење на воздухот, особено кога е истото проследено со температурни инверзии.

Во општина Дебарца не се следи и не постојат податоци за квалитетот на воздухот врз основа на кој може да се извлечат некои заклучоци. Но како причини, односно можни чинители кои влијаат на воздухот во општината може да се издвојат: транспортот, како локалниот (1856 возила, претежно стари), така и регионалниот и авионскиот преку Аеродромот Охрид и малиот број на индустриски капацитети.

Со оглед дека регионалниот аеродром е Охрид со тек на време треба да прерасне во меѓународен воздушен центар за што има димензионирани капацитети, треба да се воспостави систем на мониторинг на загадувањето на воздухот.

Со оглед дека во општината не постојат поголеми индустриски капацитети, рудници или фарми може да се заклучи дека квалитетот на воздухот на поголемиот дел од општината е на задоволително ниво и дека емисиите на честиици во воздухот се во дозволени граници.

Според добиените податоци од извршената проценка на состојбата со квалитетот на воздухот, генерално состојбата со воздухот е на задоволително ниво. Емисиите на честиици во воздухот (завод за здравствена заштита) се во рамките на дозволените граници и не влијаат на квалитетот на животот, човековото здравје и биодиверзитетот. Не се евидентирани болести кај населението кои би можеле да се јават како последица од квалитетот на воздухот.

И покрај тоа што констатираната состојба со квалитетот на воздухот е на задоволително ниво, сепак е потребно постоење на мониторинг станици, лоцирани на територијата на општината за следење на емисиите од загадувачки материи во воздухот, со што навремено би се реагирало доколку дојде до зголемување на нивните концентрации над дозволеното.

Вода

Колку водите во одреден простор може да се сметаат за воден ресурс зависи од можноста за нивно искористување, односно од можноста за реализирање на водостопански решенија со кои водите ќе се искористат за покривање на потребите од вода за населението, земјоделството, индустријата и заштитата на живиот свет. Водата како ресурс ја има многу помалку од присутните води што треба да се има секогаш во предвид при планирањето за нејзино искористување.

За подмирување на потребите на вода најзначајни се површинските води, бидејќи тие се најраспространети, најблиски се до местата на човековата активност, обезбедуваат живот и развој на екосистемот.

Издашноста на подземните води зависи од климатските, морфолошките и хидрогеолошките карактеристики на просторот. Овие води поради посебниот квалитет се значајни и може да бидат корисни за покривање на потребите од вода.

Загадувањето на водите во животната средина се должи на испуштање на ефлуенти од домаќинствата, индустријата, рударството, земјоделието, неуредените депонии и сообраќајниците. Количествата на комунални отпадни води се најголеми во градовите.

Развојот на стопанството во наредниов период ќе се темели на веќе постоечките капацитети со посебен акцент на нивно осовременување, односно примена на нови чисти технологии со кои ќе се запази квалитетот на животната средина и ќе се намалат сите видови ризици на загадување на површинските и подземните води.

Квалитетот на површинските води се следи од страна на Заводот за здравствена заштита, но само на река Сатеска, додека на другите површински води следењето се врши инцидентно.

Контролата на водата за пиење ја врши Републичкиот завод за здравствена заштита. Во текот на летните месеци се јавува недостаток од вода за пиење, пред се поради недоволниот капацитет на резервоарите. Треба да се потенцира дека во општината има водоводи со азбестни цевки (населбата Белчишта и сл.). Населбата Волино е приклучена на Струшкиот водоснабдителен систем, а населбата Горенци на Регионалниот водоснабдителен систем со извор во месноста Свети Еразмо.

Во општината не постои канализациона мрежа, отпадните води се собираат во септички јами, а дождовната вода понира во земјата. Комуналните отпадни води претставуваат проблем бидејќи освен во с. Белчиште каде има изграденост на 30% канализационата мрежа, во другите селски населби не постои канализациона мрежа и отпадните води се одведуваат во септички јами кои се водопрпусни или директно се излеваат во реките кои припаѓаат на сливното подрачје на Охридското Езеро.

Во рамките на Општината постојат само неколку индустриски капацитети кои со својата технологија не создаваат голема количина на отпадни индустриски води и истите се одведуваат во септички јами. Количината на потрошената вода од индустрија изнесува 100.45 м³ дневно. Квалитетот на индустриските отпадни води не се контролира и не постојат податоци за овие води. Отпадните индустриски води се испуштаат во септички јами без никакво третирање. Водата за наводнување на земјоделските површини е недоволно искористена во рамките на Општината. Иако постојат можности за наводнување на 1500 ха, се наводнуваат 250 ха или искористеноста изнесува 14%. Поради не постоење на доволно капацитети за складирање на водата, освен Слатинско Езеро, и покрај малата искористеност во текот на летните месеци се јавува недостаток на вода за наводнување.

Атмосферските и дренажните води се одведуваат по сообраќајници и по канали кои се изградени во текот на изградбата на двете големи населби Белчишта и Мешеишта.

Отпад

Отпадните материи кој настануваат од домаќинствата, населбите, индустријата и други објекти се одведуваат од епидемиолошки и естетски причини. Отпадните материи настануваат од човекот и се производ на неговите физиолошки функции на животните и растенијата. Има неколку поделби на отпадните материи тоа се:

- Животни активности на луѓето - комунален отпад;
- Отпад од рударско-металуршките и енергетски капацитети - техноген отпад;
- Отпад од индустријата (преработувачки капацитети) и капацитети на органска и неорганска технологија - индустриски отпад;
- Отпадот што се создава со изведување на градежни, индустриски, преработувачки и занаетчиски работи кои немаат својство на комунален цврст и технолошки отпад и тоа: градежен отпаден материјал, земја, згура, кал (инертна или нештетна), камења, керамички крш, санитарни уреди и сл. - градежен отпад;
- Отпад од здравствените установи - медицински отпад (посебен отпад);
- Радиоактивен отпад.

Према агрегатна состојба се делат на:

- Течни (фекалии на луѓе, од бањи, кујни, гаражи, индустриски отпадни води, атмосферски отпадни води);
- Цврсти (отпадоци од населбите и индустријата во тврда состојба, хартија, стакло, метал, порцелан, прашина, пепел). По состав, цврстите отпадоци се состојат од: состојки кои ферментираат (органски состојки кои брзо се распаѓаат: отпадоци од преработена и непреработена храна, коски, изумрени животни и сл); минерални состојки (органски и неоргански) кои се разградуваат многу споро: керамика, стакло, пластика и др.

Како и во поголемиот дел од општините во Република Македонија, така и во општина Дебарца управувањето со комуналниот отпад се сведува на негово собирање и транспортирање на одредена локална депонија.

Собирањето на отпадот го врши ЈП за комунална дејност Дебарца.

Годишно во општина Дебарца се генерира 1468,8 тони отпад, од кои 1321,92 тони (90,2%) е комунален и друг неопасен отпад, 117,5 тони (8%) инертен отпад, 8,81 тони (0,6%) отпад од електрични направи и 20,56 тони (1,4%) отпад од искористени возила. Од вкупно 30 населени места собирањето се врши во 21 едно населено место, односно 60% од населените места. Сегашниот начин на управување со комуналниот отпад на подрачјето на општина Дебарца е под потребното ниво. Во примена се само постапки на собирање, транспортирање и депонирање на комуналниот цврст отпад, а недостасуваат постапки за намалување и избегнување на изворот на

создавање на отпадот, примарна селекција - граѓаните, секундарна селекција - ЖКП. Собирањето на отпадот од домаќинствата и некои стопански комерцијални објекти се извршува еднаш неделно, а од индустриските објекти се извршува по потреба.

Постојат 2 депонии од времен карактер:

- за Белчишта, Лешани, Велмеј и Злести која опфаќа површина од 1800 м² на која се депонира комунален и инертен отпад во количина од 1379, 93 кг дневно,
- Депонија за селата Мешеишта, Оровник, Тревен, Волино која опфаќа површина од 1600 м² на која се депонира комунален и инертен отпад во количина од 1066,72 кг/ден.

Во општината постојат седум ѓубришта/диви депонии во кои се одлага отпадот и тоа во: с. Годивје, с. Н.Село, с. Оздолени, с. Оровник, с. Мешеишта, с. Волино, с. Требеништа и с. Горенци, кои зафаќаат површина од 2100 м². Одлагањето на отпадот е не адекватно, односно само се одлага. Не се вршени испитување за влијанието на овие диви депонии врз подземните води и почвата, но истите го деградираат просторот.

На територијата на општината постојат одреден број на мали диви ѓубришта, претежно со инертен отпад кои ја девастираат околината. Поради неконтролираното исфрлање на инертниот отпад во дел од речните корита, доаѓа до намалување на профилот на речните корита.

Во општина Дебарца не постои организиран систем за собирање на секундарни суровини и нивно преработување.

Растителен и животински свет

Белчишкото Блато е релативно зачувано во изворна форма. Поради неговата сочуваност ова мочуриште е уникатно и затоа неговото зачувување е многу значајно. Тоа беше согледано и при изработката на Националната стратегија и акционен план за биодиверзитет и блатото претставува прв национален приоритет во зачувување на биолошката разновидност.

Според одредени сондирања извршени од страна на локалната администрација во периодот од 2001 до 2004 година, жителите на околните села се свесни за единственоста на блатото, но постојат и одредени иницијативи за негово исушување. Доколку вакво нешто се преземе, тогаш тоа би било неповратна штета, не само за општина Дебарца, туку и за цела Македонија.

Во моментот не постојат податоци за тоа дали земјоделството и другите комунални активности влијаат на водите од блатото директно или индиректно преку подземните води. Сето тоа мора во најскоро време да се документира заради зацртување на идни мерки за негова заштита. Крајниот резултат од сите активности би требало да биде определување на некаков статус на заштита на блатото според новиот Закон за заштитата на природата што би ја определило рамката на идните активности во и околу блатото.

Поголемиот дел од блатното подрачје е постојано плитко поплавено, уште толку е сезонски плавено (околу централното подрачје наречено

Чунејца). Во рамките на перманентно поплавеното подрачје постојат повеќе издигнати делови во кои почвата е задитена со вода до површината. Ваквиот мозаик од издигнати површини овозможува развиток на разновидни станишта. Западната страна (околу половина од блатото) е пошумена зона (Евла - *Alnus glutinosa*) што е многу ретка појава во Македонија. Остатокот е или отворена вода на која се развива *Lemna sp.*, или мочуриште со доминација на кисели треви - *Carex sp.*, рогоз - *Typha latifolia*, водно нане - *Mentha sp.* и трска - *Phragmites australis*, со расфрлани врби (*Salix alba* и *Salix sp.*).

Шумскиот фонд според податоците на Јавното претпријатие „Македонски шуми“ е составен од горска букова шума која се протега на 5229,88 хектари, потоа подгорска букова шума (92451,85 ха), букова шума (1157 ха), даб горун (11925,85 ха), даб плоскач и цер (3242,82 ха), *Quercus ostryetum* (42 ха), *Quercus carpinetum orientalis* (607,5 ха) и бор (28,4 ха).

Во општината се одгледуваат говеда и овци. Податоци за вкупниот број на живина и друг вид на стока не постојат. Забележливо е намалувањето кое во последните 5 години изнесува 15% на бројот на грлата и од двата вида за кои се води евиденција. Ова намалување пред се е поради намалување на бројот на населението, неисплатливоста за чување на овој вид на стока и необезбедениот пласман. Во општината не постојат поголеми фарми, туку индивидуално одгледување на живина.

Во Општина Дебарца застапени се следните видови на диви животни: дива свиња, зајак, срна, рис и др. Ловот е организиран во три ловишта (Караорман, Охрид и Славеј) кои се дадени под концесија на ловечките друштва и со лов се занимааваат 200 лица, а годишно се издаваат 285 дозволи (2004 година) и може да се потенцира дека трендот на издавање на ловни дозволи е позитивен, односно бројот на издадените дозволи е во мало покачување (25 од 1999 година). Уловени се 16 грла на дива свиња (2004 година) и во однос на 1999 година (12 грла) трендот покажува зголемување на бројот на уловените грла. Незаконското ловење е доста раширена појава, која преку зајакнати контроли се намалува. Евидентно е намалувањето на некои видови на дивеч меѓу кои: диви свињи, додека срната и рисот веќе се загрозен видови. Риболовот е забранет на целата територија на општината.

Бучава

Проблемот на бучава на подрачјето на општина Дебарца досега не е анализиран и истражуван. Во овој регион изворите на создавање на бучава не се од таков вид да овој проблем во животната средина претставува значителна закана врз здравјето на луѓето.

Бучавата произлегува од урбаните активности и тоа:

- Сообраќај;
- Производни и деловни процеси;
- Бучава од ентериерно потекло (стамбени згради, трговско деловни центри и сл).

Во предметниот опфат извори на бучава не постојат.

4.3. Сегашни проблеми со животната средина во и околу планскиот опфат

Проблемите со животната средина во општина Дебрца и предметниот опфат беа идентификувани преку анализа на постоечката состојба со животната средина за општина Дебрца.

Најосетливи елементи на животната средина во предметниот опфат (Елементи на СОЖС)					
Води	Воздух	Отпад	Климатски фактори	Население	Материјални добра

Проблемите со генерирање на отпадот се разгледуваат како влијание врз површинските и подземните води, влијание на загадувањето на почвите и индиректно како влијание врз квалитетот на воздухот и почвите и индиректно како влијание врз квалитетот на воздухот и создавањето на стакленички гасови (климатски промени).

Врз основа на евидентирање на најосетливите елементи на животната средина во планскиот опфат кои се нарекуваат и елементи на Стратегиска оцена на животната средина (Елементи на СОЖС) се воспоставуваат цели на стратегиска оцена на животна средина (Цели на СОЖС) и се дефинирани можни индикатори за секоја цел.

Во процесот на Стратегиска оцена на влијание на планскиот документ врз животната средина важно е да се види како, на кој начин, со која јачина и интензитет целите на планскиот документ влијаат врз целите на СОЖС со цел да се предвидат мерки за спречување на влијанијата и да се предложи соодветен план за мониторинг на индикаторите за секоја цел на СОЖС.

На следната табела се прикажани сегашните проблеми со елементите на животната средина:

Елементи на Стратегиската оцена на животна средина	Проблем	Релевантно опфтен проблем
Воздух	Нарушен квалитет на воздухот употреба на дрва како агенс за затоплување, нафта и бензин од зголемен сообраќај Непостоење на канализациона мрежа за отпадни води Директно излевање на комуналните отпадни води во речните корита	x
Вода		x
Отпад	Постоење на диви депонии покрај Реката Сатеска Неконтролирано користење на хемиски заштитни средства Појава на голосеци поради неправилното или нелегалното сечење на шумите	x
Почва		x
Предел		x
	Деградирани предели Мал обем на пошумување и одгледување на нови насади	x

Население	Појава на миграција	x
	Невработеност	x
Климатски фактори	Користење на огревно дрво за затоплување	x
	Не користење на обновливи извори на енергија	x

Сегашните проблеми со елементите на животната средина

5. Состојба без имплементација на планскиот документ

При реализација на Планскиот документ за Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, се разгледува опцијата без да се спроведе планска активност, односно работите да останат во првобитната положба.

Во конкретниов случај доколку планот не се спроведе, се очекуваат следниве последици:

- Непланско искористување на просторот;
- Неконтролирана изградба на бесправни објекти;
- Нарушување на квалитетот на медиумите во животната средина;
- Нема развој на стопанството;
- Намалени приходи во буџетот;
- Слаб социо-економски развој;
- Нарушено здравје на населението;
- Намалена можност за вработување;
- Пораст на миграција;
- Намален животен стандард;
- Трошоците за увоз на струја ќе се зголемат.

6. Алтернативи и чинители за избор на алтернатива

Реализацијата на Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, е од особено значење за реализирање наменски содржини и функционална операционализација за развој на планскиот опфат, општината и државата.

Од особено значење за изготвување на Стратегиската оценка, а воедно и стандардна постапка е да се изанализира варијантата, односно опцијата од неспроведување на планското решение со што состојбата би останала во првобитната состојба. Во тој случај се очекува дека фактичката состојба на теренот воопшто нема да се промени и економската пасивност ќе продолжи.

Овие аспекти се земаат со цел да се изнајде најповолното решение кое ќе придонесе за заштитата на животната средина и здравјето на човекот.

Со реализирање на планскиот опфат се очекуваат неколку позитивни аспекти:

- Рационално искористување на просторот преку реализација на одржливи плански содржини;
- Поволна географска положба;
- Добри микроклиматски услови;
- Отварање нови работни места;
- Подобрување на енергетскиот биланс /пораст на производството на енергија;
- Зголемување на енергетската сигурност;
- Зголемување на учеството на нови одржливи извори на енергија во снабдувањето со енергија, односно во енергетскиот биланс;
- Пораст на енергетската ефикасност;
- Зголемување на енергетските капацитети од обновливи извори;
- Подобрување и одржливо производство и снабдување со електрична енергија и топлина;
- Намалување на увозната зависност од енергија;
- Енергетска сигурност;
- Намалување на емисиите на стакленички гасови;
- Либерализација на пазарот;
- Зголемен степен на урбанизација со максимално, рационално и одржливо искористување на просторот и
- Реализирање на плански содржини во функција на директни /индиректни економски ефекти.

Со реализација на планот се овозможува локацијата да прерасне во единствена интегрирана просторна и функционална целина, која ќе овозможи одржив развој на локалната и национална економија со потенцијал за привлекување на интересот на домашните и странските инвеститори во планскиот опфат и пошироко во планскиот регион.

7. Претпоставени влијанија врз медиумите на животната средина

Појавите кои како претпоставка може да се јават од имплементацијата на Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, може да се анализираат од негативен и позитивен аспект.

Извештајот за Стратегиска оцена ги зема во предвид влијанијата врз сите медиуми на животната средина, биолошката разновидност, природата, пределот, културното наследство, луѓето како и влијанијата врз социо-економските потенцијали во општина Дебрца.

Извештајот за Стратегиска оцена не ги анализира поединечните развојни проекти, туку влијанијата врз медиумите на животната средина од глобален аспект. Значи, со извештајот се прави само проценка на можните негативни влијанија врз животната средина, додека во подоцнежните фази, преку Студиите за оцена на влијание врз животната средина или Елаборатите за заштита на животната средина, што се законска обврска на основа на укажаните ризици се прават детални анализи и препораки.

Согласно Законот за животна средина и Уредбата за определување на критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина потребно е да се утврди потреба за спроведување на постапка за оцена на влијанието на проектот врз животната средина. Потребата од оцена на влијанијата врз животната средина ја донесува Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Согласно Законот за животна средина, како и Законот за заштита на природата, правните или физичките лица кој вршат дејности или активности кои не спаѓаат во проектите за кои се спроведува постапка за оцена на влијанието врз животната средина се должни да изготват Елаборат за заштита на животната средина, со цел да се оцени влијанието на дејностите или активностите врз животната средина, пред да започнат со спроведување на проектот и истиот да го достават до органот надлежен за одобрување на спроведувањето на проектот.

Влијание врз демографскиот фактор

Реализацијата на предвидените содржини од планскиот опфат, не само што ќе ја запрат економската миграција на локалното население, туку и ќе предизвика позитивен стимул на демографскиот развој. Исто така, ќе има долгорочно позитивно влијание и на зголемувањето на наталитетот, како уште еден позитивен елемент во функција на демографскиот развој. Инвестиционите вложувања за реализација на оваа планска содржина ќе го зголемат животниот стандард и квалитетот на живеењето.

Влијание врз човековото здравје

Заради намената во планскиот опфат, не се очекува истиот да предизвика негативни влијанија врз здравјето на локалното население, бидејќи класата на намена (производство на електрична енергија од обновливи извори) спаѓа во класа на намена, која нема значајно влијание на човековото здравје. Во текот на изградбата се очекуваат краткорочни влијанија, како резултат на појавата на бучава, емисии во воздухот и појава на прашина.

Подетална анализа од евентуалните влијанија врз човековото здравје ќе се направи во понатамошните фази преку изработката на студиите за Оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина, што се законска обврска.

Влијание врз социо-економската состојба

Имплементацијата на планот за изградба на објекти за производство на енергија од обновлив извор во Општина Дебрца ќе има позитивно влијание врз социо-економските и демографски развој на општината, зголемено и одржливо искористување на обновливите извори на енергија, помал увоз на електрична енергија, отварање на нови работни места, зголемување на стапката на економскиот раст, стимулирање на развојот на останатите дејности, проектирањето, комуналните дејности, градежништвото, трговијата, подобрување на квалитетот на живеење и сл., зголемување на приходите на локалната самоуправа, подобрување на комуналната инфраструктура и рационално и одржливо искористување и уредување на просторот.

Влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух

Со планот за изградба на објекти за производство на енергија од обновлив извор во Општина Дебрца не се очекуваат особени влијанија врз амбиентниот воздух. Одредени краткорочни влијанија врз квалитетот на воздухот се очекуваат во време на градба - изведба на земјани и градежни работи, при што се очекува појава на прашина, како фугитивна емисија на најситни честички на прашина и песок.

Во време на градежната фаза треба да се очекува:

- Повремено загадување на воздухот од местата на изведба на градежните активности, од градежните материјали, кои ќе се користат и од видот на транспортот на градежните материјали;
- Целата градежна механизација за време на подготовката на теренот ќе има негативно влијание врз квалитетот на воздухот;
- Главен загадувач на воздухот за време на градежните активности ќе биде прашината предизвикана од копање, набивање на тлото, транспортот на ископаната земја, односно земјените работи.

Според класите на намена во планот, не се очекува да се наруши квалитетот на воздухот.

Евентуалните влијанија ќе бидат детално анализирани при изработката на студиите за Оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска која треба да се реализира во подоцнежната фаза на реализација на планираниот проект.

Влијание врз климатски промени

Со оглед на карактеристиките на локацијата на која се предвидува реализацијата на оваа планска содржина не се очекува да има нарушување на квалитетот на амбиентниот воздухот во регионот и пошироко или климатски промени и ќе биде во насока на подобрување на климата.

Влијание предизвикано од зголемена бучава

Во фаза на имплементација на планираните активности за инфраструктурно опремување на планскиот опфат и изградба на инфраструктурната мрежа треба да се очекува зголемена бучава. Со оглед на местоположбата на планскиот опфат, кое е надвор од населено место се смета дека бучавата ќе биде во дозволените граници.

Во текот на работата на објекти за производство на енергија не се очекува појава на бучава.

Доколку при имплементација на планскиот опфат се применат дефинираните мерки согласно Стратегиската оценка на влијанијата врз животната средина од секоја од посебните активности ќе се намалат очекуваните ефекти од бучава, односно ќе се сведат на дозволените нивоа, во согласност со Законот за бучава.

Влијание од вибрации

При изведба на градежните активности може да се очекуваат вибрации, но тоа ќе бидат со ограничен интензитет и времетраење.

Влијание врз квалитетот на водите

Во текот на конструктивната фаза можно е да дојде до ерозија на теренот, поради работата на градежната механизација при користењето на пристапните патишта и инфраструктурата, како и при отстранување на вегетацијата. При работењето на градежната механизација може да дојде до истекување на масла и нафта, која што може да доведе до загадување на површинските и подземните води.

Поцелосна анализа од сите аспекти на влијанијата од врз квалитетот на површинските и подземните води ќе бидат предмет на посебни Студии или Елаборати согласно Законот.

Влијание врз почвата

Евентуалните влијанија врз почвата може да произлезат од несоодветна имплементација на проектот, генерираниот отпад, издувните гасови од градежната механизација и транспортните средства при изградбата на објектите во конструктивната фаза (довод на електрична енергија и сл.).

За да не дојде до нарушување на квалитетот на почвата, потребно е да се спроведе План за управување со отпад во кој ќе се предвидат мерки за управување со отпадот.

Во конструктивната фаза, при изведбата, поставувањето и копањето на канали постои можност од појава на ерозија на земјиштето, набивање на почвата од движење на моторната механизација и загадување на почвата од неправилно управување со отпад (ненавремено подигање на комуналниот отпад може да има влијание врз почвата). Исто така, се очекуваат влијанија врз почвата, при активностите околу расчистување на теренот со вегетација.

Подетална анализа од евентуалните влијанија врз квалитетот на почвата ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за Оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина, што се законска обврска.

Влијание врз пределот

Со имплементацијата на планот за изградба на објекти за производство на енергија од обновлив извор во Општина Дебрца не се очекуваат огромни влијанија врз пределот.

При изградба на објектите и инфраструктурата може да се предизвикаат негативни влијанија врз пределот, како резултат на ископувањето на земјиштето и депонирањето на вишокот земја на несоодветни локации. Ваквите влијанија се очекува да се третираат, како негативни влијанија со ограничен интензитет и времетраење.

Имплементацијата на Планот ќе овозможи производство и користење на енергија од обновливи извори на енергија, односно намалување на употребата на фосилни горива, што ќе допринесе за избегнување на значителна деградација на пределот на национално ниво.

Меѓутоа, имплементацијата на Планот на предложената локација, исто така, ќе предизвика значителни негативни влијанија врз пределот и неговите визуелни карактеристики. Планскиот опфат и неговото опкружување се карактеризираат со Предел на брдски пасишта на лапореста подлога.

Имплементација на Планот ќе допринесе за нарушување на пределот и пејзажот. Промените на природните карактеристики на пределот во рамките на опфатот може да го засегнат локалното население и истите да ги прифатат како негативен визуелен ефект.

Влијание врз културното наследство

Културното наследство на регионот е симбиоза на непроценливи материјални и духовни вредности во една урбанистичко-архитектонска целина, сочинувајќи нераскинливо единство на традиционални и уметнички вредности и книжевни, документациони фондови, почнувајќи од праисторијата до денес.

Доколку при реализација на планот дојде до откривање на објекти, односно предмети (целосно зачувани или фрагментирани) од материјалната култура на Република Македонија, треба да се постапи во согласност со одредбите според член 65 од Законот за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ“ бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16, 11/18 и 20/19).

Влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)

Имплементацијата на Планот ќе овозможи производство и користење на енергија од обновливи извори, односно намалување на употребата на фосилни горива, што ќе придонесе за намалување на емисиите на стакленичките гасови и останатите видови емисии во животната средина кои се генерираат како резултат на производство на енергија од необновливи извори, ублажување на климатските промени што ќе допринесе за подобрување и заштита на биолошката разновидност и природата на национално ниво, регионално и локално ниво.

Планската документација има потенцијал директно и индиректно да влијае на одредени локации, нивните квалификациски карактеристики, како и други загрозени или заштитени (приоритетни) видови. Влијанијата врз приоритетните живеалишта и видови може да настанат преку изградбата и работењето и може да бидат кумулативни со други блиски предложени проекти или оние кои се веќе во изградба.

Влијанијата може да произлезат од, но не мора да бидат ограничени на:

- губење и деградација на живеалиштата,
- смртност на дивиот свет преку судир или струен удар,
- поместување на дивиот свет и ограничување на движењето,
- ловокрадство, прогон или нелегална трговија со диви животни,
- фрагментација на населението и живеалиштата,
- загадување,
- нарушување/губење на екосистемските услуги,
- внесување на туѓи инвазивни видови.

Клучно ограничување веројатно се птиците, особено оние поврзани со идентификуваниот значаен локалитет за птици. Интеракциите на птиците со фотоволтаичните објекти не се добро проучени. Примарните закани се од потенцијални судири со ПВ опрема, далноводи и струјни удари од трафостаници и дистрибутивни линии. Судирите од ПВ системи може да вклучуваат директни судири во жици или далноводи. Другите судири се

помалку проучени, како што е спорната теорија на езерски ефект каде што големите ПВ објекти може да привлечат миграциски водни птици; тие се теоретизирани да ги перцепираат рефлектирачките површини на ПВ панелите како водни тела и тие се судираат со структурите додека се обидуваат да слетаат на панелите. Други студии пронајдоа ограничени докази за каква било привлечност на птици поврзани со водни живеалишта на локации на ПВ соларни објекти.

Подетална анализа од евентуалните влијанија врз флората и фауната ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за Оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска.

Влијание врз материјалните добра

Имплементацијата на планот во Општина Дебрца ќе ја зголеми економската вредност на земјиштето во околината и регионот.

Влијание по однос на генерирање на отпад

При реализација на планот за изградба на објекти за производство на енергија од обновливи извори, во Општина Дебрца се очекува генерерирање на градежен и земјан отпад. Со планскиот документ предвидено е отпадот при градбата соодветно да се собира и превзема, а дел од него да се искористи во тампонирање на пристапните делови и покривање на ископите. При реализација на проектот се очекува вишок на земја, отпад од пакување и отпад генериран од работниците кои ќе работат на локацијата. Согласно, законската регулатива создавачите на отпад се должни да ги превземат сите заштитни мерки за заштита на животната средина.

Се препорачува сите овие активности да бидат подетално опфатени со изработката на Студиите или Елаборатите согласно Законот.

Влијание од несреќи и хаварии

Можни несреќи и хаварии кои би настанале од имплементацијата на оваа планска содржина е појавата на пожар, елементарни непогоди и други хаварии. Во планскиот опфат се разработени мерки за заштита на човекот, материјалните добра и животната средина од природните катастрофи.

За успешно функционирање на заштитата од несреќи и хаварии предвидени се мерки за заштита од пожари, односно сите објекти се лоцирани така да се пристапни за пожарните возила, со што ќе се овозможи лесна подготовка и ставање во дејство на потребната опрема против појавите на пожар и спасување на луѓето.

Планирањето и изработката на техничката документација треба да е во согласност со Законот за заштита на пожар.

Деталната анализа на овие влијанија ќе биде со Студиите или Елаборатите согласно Законот и се обврска да се изготват во подоцнежните фази на реализација на инвестицијата.

8. Мерки за заштита, намалување и неутрализирање на значајните влијанија врз животната средина од имплементација на планскиот документ

Со Законот за животна средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18) и („Сл. Весник на РСМ“ бр. 89/22 и 171/22), како и останатите законски и подзаконски акти се уредени правата и должностите на Република Македонија и на општина Дебрца, како и правата и должностите на правните и физичките лица, во обезбедувањето услови за заштита и за унапредување на животната средина, заради остварување на правото на граѓаните за подобрување на квалитетот на живеење.

Извештајот се базира на релевантни податоци од Просторниот план на Република Македонија, Националниот Еколошки Акционен План, секторските студии за одредени области, како и податоци утврдени на самиот локалитет и на таа основа предвидува мерки за заштита на животната средина од влијанијата кои се очекуваат со имплементацијата на планската содржина во планскиот опфат.

За реализација на системот за заштита на животната средина потребно е да се почитува следното:

- Спроведување на постојните закони и прописи со кои се заштитува просторот, ресурсите и националното богатство;
- Организирање и уредување на просторот со цел да се постигне севкупен развој;
- Утврдување на насоката и критериумите за уредување на просторот надвор од градежните подрачја со помош на стручни упатства од ресорите на земјоделството, шумарството и водостопанството, како и заштитата на животната средина. Неопходно е да се посвети поголемо внимание на планирањето на инфраструктурните коридори и објекти со приоритетно користење на постојните траси и помалку вредни простори;
- Изградба на современа инфраструктура;
- Зачувување на амбиенталните и естетските потенцијали на просторот;
- Селектирано и организирано депонирање на отпадот во депонија;
- Загадувачот е должен да ги надомести трошоците за отстранување на опасноста од загадување на животната средина, да ги поднесе трошоците за санација, како и да ја стави во функција животната средина во состојба како пред оштетувањето;
- Помошните и придружните градежни објекти (магацински објекти за материјали, алати, гориво и други помошни објекти), кои ќе се користат во фазата на изградба, треба да бидат лоцирани на помали растојанија поради зачувување на пределот и
- Доследно спроведување на планот.

Согласно План за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029) оваа локација се наоѓа во III зона.

Третата заштитна зона ги опфаќа просторите со непродуктивна намена (населби и друго градежно земјиште) и продуктивно земјиште (земјоделски посеци, пасишта и шуми), што се застапени меѓу котата 866 мнв и надворешната граница на првата заштитна зона. Во оваа зона ќе се овозможи развој на населбите, туризмот и инфраструктурата, но ќе се дефинираат посебни услови.

Постојат и две дополнителни зони надвор од градот: зона III-г (опфати на села) и зона III-д (урбани опфати надвор од градот и надвор од селата). Новите урбани опфати (зона III-д) да се формираат како логична целина околу веќе постоечки објекти со урбанистички план вон населено место.

Забранети активности во заштитната зона III-г:

- интензивно земјоделско производство со прекумерна употреба на пестициди/ѓубриво кои загадуваат;
- изградба на објекти со намена семејно домување повисоки од П + 2 ката и поголем процент на изграденост од 50%, освен за селата од збиен тип;
- зголемување на урбаните опфати на селата за повеќе од 20%;
- реконструкција на легално изградените станбени објекти во постојниот габарит;
- други активности што може да го нарушат пределот и да ја загорзат исклучителната вредност.

Забранети активности во заштитната зона III-д:

- интензивно земјоделско производство со прекумерна употреба на пестициди/ѓубриво кои загадуваат;
- изградба објекти повисоки од П + 3 ката и поголем процент на изграденост од 40%;
- реконструкција на легално изградените станбени објекти во постојниот габарит;
- други активности што може да го нарушат пределот и да ја загорзат исклучителната вредност.

Доколку при уредување на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природно наследство кое би можело да биде загорзено со урбанизација на овој простор, потребно е да се предвидат мерки за заштита на природното наследство:

- Утврдување на границите и означување на сите објекти кои би можеле да бидат предложени и прогласени како природно наследство;
- Забрана за вршење на какви било стопански активности кои не се во согласност со целите и мерките за заштита утврдени со правниот акт за прогласување на природното добро или Просторниот план за подрачје со специјална намена;

- Магистралната и останатата инфраструктура (надземна и подземна) да се води надвор од објектите со природни вредности, а при помали зафати потребно е нејзино естетско вклопување во природниот пејсаж;
- Воспоставување на мониторинг, перманентна контрола и надзор на објектите со природни вредности и преземање на стручни и управни постапки за санирање на негативните појави;
- Воспоставување на стручна соработка со соодветни институции во окружувањето;
- Почитување на начелата за заштита на природата согласно Законот за заштита на природата.

- ***Мерки за намалување на влијанијата врз демографскиот фактор***

Имплементацијата на планскиот документ позитивно ќе влијае на демографскиот развој и затоа не се предвидуваат мерки за заштита.

- ***Мерки за намалување на влијанијата врз човековото здравје***

Реализацијата на планскиот документ нема да предизвика негативни влијанија врз човековото здравје. Во делот на општи мерки се препорачува воспоставување на систем на собирање, селектирање и отстранување на отпадот, појаси со хортикултурно уредување, а во текот на градежните постапки, истите да се планираат соодветно за да се редуцира времето на користење на опремата, која создава евентуална зголемена бучава. Примената на сите предложени мерки, дадени во сите фази на планирање и изведба на проектот ќе овозможи елиминирање на евентуалните влијанија врз животната средина и здравјето на човекот.

При функционирањето на објектите не се создаваат штетни материи, кои може да влијаат врз животната средина и здравјето на човекот. Глобалната заложба за заштита на човековата средина и посебно за намалување на емисиите на стакленички гасови, увозната зависност на Република Македонија од електрична енергија, како и потребата за обезбедување на поголема разновидност и со тоа сигурност во снабдувањето со електрична енергија, неминовно наметнуваат зголемено учество на обновливите извори во потрошувачката на енергија.

- ***Мерки за намалување на влијанијата врз социо-економската состојба***

Реализацијата на планскиот документ позитивно ќе влијае на социо-економската состојба на населението, ќе го подобри квалитетот на живеењето и ќе го зголеми стандардот на населението. Со реализација на планската содржина ќе се зголеми економскиот раст со што ќе се намали и бројот на невработени. Изградбата на објекти кои користат обновливи извори на енергија ќе ја зголеми понудата на енергетски извори и ќе го подобри енергетскиот биланс.

- **Мерки за намалување на влијанијата врз амбиентниот воздух**

Заштитата на квалитетот на воздухот треба да се остварува преку следните мерки:

- Интегрална контрола на загадувачите на атмосферата (издвнните гасови од градежна механизација и транспортни средства), нивно делување и благовремено укажување на критичните метеоролошки појави;
- При планирањето и изградбата на објектите приоритет да се дава на најдобро достапните техники и инсталации.

Во текот на работата на објектите, активноста ќе даде придонес кон намалување на емисиите на стакленички гасови, односно позитивно ќе влијае врз квалитетот на амбиентниот воздух.

- **Мерки за намалување на влијанијата врз климатскиот промени**

Во доменот на заштитата на животната средина основна цел е преку соодветни плански поставки да се обезбедат услови за непречен развој со истовремено сочувување на квалитетот на животната и работна средина.

За остварување на наведената цел, поставките и потребите од заштита на животната и работна средина се вградуваат во сите домени на урбанистичкото планирање преку проверка и изготвување на современи стандарди и нормативи.

Со оглед на локацијата на која се предвидува реализацијата на оваа планска содржина, не се очекува дека ќе има нарушување на квалитетот на воздухот на микро план и поширокиот регион или климатски промени. Затоа не се препорачуваат мерки.

- **Мерки за заштита од бучава**

Емисијата на бучава кон околината треба да биде во рамките на пропишаните гранични вредности.

За намалување на бучавата од движењена возилата да се изготви план за движење, односно распоред на возилата за утовар и растовар.

Доколку во времето на имплементација на планот се увиди потреба од воведување на дополнителни мерки на заштита од бучава, истите ќе се спроведат.

- **Мерки за намалување на влијанијата од вибрации**

Имплементацијата на планската документација нема да предизвика значителни вибрации поради што нема да се воведат некои посебни мерки.

- Мерки за намалување на влијанијата врз почвата

За намалување на влијанијата врз почвата се предлагаат следните елементи:

- При започнувањето на секој градежен зафат на планскиот опфат инвеститорот да го организира собирањето на градежниот отпад, негово депонирање или искористување во инвестиционите активности;
- Во случај на контаминација на почвата со материи од евентуален дефект на возило и сл. да се воведо постапка на отстранување на тоа земјиште и нанесување на неконтаминирана почва, согласно Законот за животна средина.

Доследната примена на планските решенија од страна на инвеститорот ќе биде доволна гаранција за евентуалните влијанија да бидат сведени на минимум (загадување и ерозија).

Ерозијата на подлогата е природен процес, кој што егзистира низ геохисторијата и најголем осврт се дава на т.н. забрзана ерозија, каде што интензитетот на нормалната (геолошка) ерозија е неколку пати зголемен поради човечките активности. Ерозијата на почвата е означена како најзначаен, најопасен и најраширен тип на деградација на почвата и е лимитирачки фактор за одржливо користење на земјиштето. Почвата може да биде еродирана поради дејство на ветер и вода.

Овој извештај не е во можност да даде детали за против ерозивните и против поројните мерки во содржината на планскиот опфат. Деталниот обем на мерки и активности, нивната прецизна локација и површинска поставеност во просторот, ќе бидат дефинирани со основни-изведбени проекти, врз основа на детални геодетски, геотехнички и други теренски снимања и проспекции.

Доследната примена на планските решенија од страна на инвеститорот ќе биде доволна гаранција за евентуалните влијанија да бидат сведени на минимум (загадување и ерозија).

- Мерки за намалување на влијанијата врз флората и фауната

При планирањето на просторот, задачите на заштита на природата се насочени, особено на активно уредување и заштита на природата и животната средина, санирање на можните штети и повторно воспоставување на природната средина. Заштитата на природата ја опфаќа и заштитата на биолошката разновидност.

Загрозувањето и намалувањето на биодиверзитетот е глобален процес кој во последните 100 (сто) години добива загрижувачки размери. Причините за ваквиот тренд се многубројни, непосредно условени и најчесто тешко може да се елиминираат. Различните дејности/влијанија на човекот во смисол на менување на природата, доведоа до силни и во многу случаи ирреверзибилни процеси, кои непосредно се одразуваат врз промената или целосно уништување на пооделни екосистеми, а со тоа и до неповратно исчезнување на голем број ендемични видови и намалување на нивните популации до критична граница.

Што се однесува до изработката на планот, заради обезбедување на здрава животна средина ќе бидат организирани објекти и постројки согласно прописите, нормите и стандардите кои ќе придонесат за заштита на воздухот, водите, земјиштето и другите елементи на животната средина и природа, со максимална заштита на природните вредности и реткости во планскиот опфат.

Основен услов за намалување на влијанијата врз флората и фауната се примената на предвидените мерки за правилно управување со просторот, отпадните води, отпадот, бучавата, почвата, воздухот и др.

За намалување на влијанијата врз биолошката разновидност се препорачува:

- Во фазата на подготовка на проектна документација да се изврши мониторинг на состојбата со биолошката разновидност на предметната локација од страна на стручен експертски тим, со цел да се оцени состојбата со значајните растителни и животински заедници и видови кои се среќаваат во рамките и опфатот и непосредното опкружување, да ги идентификуваат можните влијанија од изградбата на фотоволтаични електроцентрали и да предложат мерки, доколку е можно, за намалување или избегнување на идентификуваните влијанија;
- Наодите и резултатите од експертските извештаи соодветно да се имплементираат на ниво на проектна документација, како и во фазата на изградба и користење на фотоволтаичните електроцентрали;
- На ниво на проект, примена на мерките за намалување на емисиите во медиумите и областите на животната средина, како и мерките за намалување на ризиците од несреќи и хаварии, како и редовно следење на објектите и активностите кои може да предизвикаат инцидентни состојби.

- Мерки за намалување на влијанијата врз пределот

Предвидените активности во планската документација да бидат во насока на зачувување и подобрување на естетските потенцијали на пределот. Со изработка на овој план за изградба на објекти за производство на енергија од обновливи извори во општина Дебрца просторот добива нова можност за урбанистичка разработка и реализација. Доколку се усвои планската документација, се препорачува примена на мерките за заштита на почвите и биолошката разновидност.

- Мерки за намалување на влијанијата врз материјалните добра

Имплементацијата на планот има позитивно влијание врз материјалните добра и затоа не се препорачуваат мерки за намалување на влијанијата врз материјалните добра.

- Мерки за намалување на влијанијата врз културното наследство

Согласно Законот за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ“ бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16, 11/18 и 20/19) се уредуваат видовите, категориите, идентификацијата, начинот на ставање под заштита и другите инструменти за заштита и користењето на културното наследство, правата и должностите на имателите и ограничувањата на правата на сопственост на културното наследство од јавен интерес.

Доколку при реализација на планот дојде до откривање на објекти, односно предмети од материјалната култура на Република Македонија, треба да се постапи во согласност со одредбите според член 65 од Законот за заштита на културното наследство.

- Мерки за намалување на влијанијата од управување со отпад

Согласно Законот за управување со отпад, создавачите на отпад се должни во најголема мера да го избегнат создавањето на отпад и да ги намалат штетните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето.

Задолжително е организирано депонирање на отпадот со контролиран транспортен систем. Заменетите соларни панели, треба да се спакуваат и означат правилно, а потоа да се предадат на компанија која ќе ги реупотреби, рециклира или третира и одложи на локација соодветна за таа намена. Во фазата на функционирање на централата за производство на електрична енергија, може да се очекува, евентуално дефект или оштетување на опремата од некоја природна непогода, при што потребна е нејзина промена, додека оштетената опрема треба да се превземе од компанија која ќе ја собере, селектира, транспортира и предаде на понатамошна преработка, а која ќе поседува лиценца за таа цел добиена од Управата за животна средина при Министерството за животна средина и просторно планирање.

Компанијата-инвеститор треба да склучи договор со лиценциран правен субјект за сервисирање на отпадоци од електрична и електронска опрема. Со тоа ќе се спречи загадувањето на почвите и на подземните води, а со тоа и на животната и работната средина воопшто.

- Мерки за намалување на влијанијата врз квалитетот на површинските и подземните води

Колку водите во одреден простор може да се сметаат за воден ресурс зависи од можноста за нивно искористување, односно можноста за реализирање на водостопански решенија со кои водите ќе се искористат за покривање на потребите од вода за населението, земјоделството, шумарството, транспортот и врските, локалниот и регионалниот развој, индустријата, енергетиката, заштитата на живиот свет, здравството, и економијата и друго за период од 30 години. Водата како ресурс ја има многу

помалку од присутните води што треба да се има секогаш предвид при планирањето за нејзино искористување.

Стратегијата за користење и развој на водостопанството е условена од фактот дека Република Македонија е земја сиромашна со вода, поради што водата треба рационално да се користи и троши. Во развојот на водостопанството и водостопанската инфраструктура мора да се запази концептот на одржлив развој, кој е насочен кон рационално користење на природното богатство на земјата, а со тоа и подобрување на квалитетот на живеење.

Секој субјект е должен во текот на своите активности да превзема мерки, со кои ќе се спречи загадувањето на водите и да избегнува активности, кои би предизвикале ризици и негативни ефекти врз животната средина.

Фекалната и комунална отпадна вода од работниците, кои ќе ги извршуваат своите работни обврски се до целосна изградба на централата, да се зафаќаат во мобилни тоалети, кои постојано ќе се одржуваат.

Друг вид на отпадна вода не се очекува да се создава.

Доколку, во времето на имплементација на планот се увиди потреба од воведување на дополнителни мерки на заштита на квалитетот на водите (површински и подземни), истите ќе се спроведат.

- Мерки за намалување на влијанијата од несреќи и хаварии

За намалување на можните влијанија предизвикани од несреќи и хаварии се препорачува имплементација на мерките дадени во планската документација, во фазата на изградба, што ќе овозможат минимизирање на евентуалните појави за несреќи и хаварии во оперативната фаза.

Мерките за намалување на можните влијанија предизвикани од несреќи и хаварии во текот на работата на фотоволтаичната централа треба да бидат во насока на превентивни и континуирани контроли на сите потенцијални места, дефинирани како извори на можни хаварии, со инсталирање на соодветни системи за сигнализација.

- Мерки за заштитата и спасување

Системот за заштита и спасување се остварува преку:

- Набљудување, откривање, следење и проучување на можните опасности;
- Ублажување и спречување на настанувањето на можните опасности;
- Известување и предупредување за можните опасности и давање упатства за заштита, спасување и помош;
- Едукација и оспособување за заштита, спасување и помош;
- Организирање на човечкиот потенцијал за заштита и спасување и воспоставување и одржување на другите форми на подготвеност за заштита, спасување и помош;
- Самозаштита, самопомош и заемна помош;

- Мобилизација и активирање на силите и средствата за заштита и спасување;
- Одредување и изведување на заштитните мерки;
- Спасување и помош;
- Отстранување на последиците од природни непогоди, епидемии, епизоотии, епифитотии и други несреќи, до обезбедување на основните услови за живот;
- Надзор на спроведувањето на заштитата и спасувањето;
- Давање на помош на подрачјата кои претрпеле штети од поголеми размери од природни непогоди, епидемии, епизоотии, епифитотии и други несреќи, а кои искажале потреба за тоа и
- Примање помош од други држави.

Заради, организирано спроведување на заштитата и спасувањето, учесниците во системот за заштита и спасување, донесуваат План за заштита и спасување од природни непогоди, епидемии, епизоотии, епифитотии и други несреќи. Планот се изработува врз основа на Процена на загрозеност од природни непогоди, епизоотии и епифитотии и други несреќи. Планот за заштита и спасување содржи превентивни и оперативни мерки, активности и постапки за заштита и спасување.

Мерките за заштита и спасување задолжително се применуваат:

- При планирањето и уредувањето на просторот и населбите;
- Во проектите за градби и технолошки процеси наменети за складирање, производство и употреба на опасни материи, нафта и нејзините деривати, енергетски гасови, јавниот сообраќај, црна и обоена металургија, како и за јавна, административна, културна и туристичко-угостителска дејност и
- При изградба на објекти и инфраструктурна мрежа.

- Мерки за заштита од пожар

Превентивните мерки за заштита и спасување од пожар, експлозии и опасни материи се активности, кои се планираат и спроведуваат со просторното и урбанистичкото планирање и со примена на техничките нормативи при проектирање и изградба на објектите, а се пропишани согласно Правилникот за мерки за заштита од пожари, експлозии и опасни материи („Сл. Весник на РМ” бр. 32/11).

Инвеститорот во проектната документација за изградба на градби, должен е да изготви посебен елаборат за заштита од пожар, експлозии и опасни материи и да прибави согласност за застапеност на мерките за заштита од пожар, експлозии и опасни материи.

Организацијата и спроведувањето на заштитата и спасувањето од пожар, која се остварува во рамките на системот за заштита и спасување се уредува со Законот за пожарникарство („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04), Уредбата за спроведување на заштитата и спасувањето од пожари („Сл.

Весник на РМ” бр. 98/05) и Правилникот за мерки за заштита од пожари, експлозии и опасни материи („Сл. Весник на РМ” бр. 32/11).

Во однос на диспозицијата на противпожарната заштита, планскиот опфат, во случај на пожар ќе го опслужува противпожарната единица од Струга/Охрид. Во процесот на планирање потребно е да се води сметка за конфигурација на теренот, степен на загрозеност од пожари и услови, кои им погодуваат на пожарите: климатско-хидролошките услови, ружата на ветрови и слично, кои имаат влијание врз загрозеност и заштита од пожари.

Заради поуспешна заштита од ваквите појави се превземаат низа мерки за отстранување на причините за предизвикување на пожари, спречување на нивното ширење, гаснење и укажување помош при отстранување на последиците предизвикани со пожарите. Затоа потребно е планираната сообраќајна инфраструктура со хоризонталните и вертикалните елементи на коловозот да овозможи непречена интервенција на противпожарните возила, доводната мрежа на вода да е со капацитет кој овозможува напојување на надворешната хидрантска мрежа околу градбите, во согласност со ПП норми и стандарди, водењето на другата инфраструктура да е во инфраструктурни коридори, подземно поставени на дозволени безбедносни меѓусебни растојание, кое ќе се дефинира со основните проекти.

Громобранската инсталација да се реши согласно Правилникот за МК стандарди за заштита на објекти од атмосферски празнења („Сл. Весник на РМ” бр. 101/06). Во планирањето да се предвиди изработка на класична громобранска инсталација за заштита на објектите од електрични празнења.

- Мерки за заштита од природни катастрофи

Заштитата од урнатини, како превентивна мерка се утврдува во урбанистичките планови во текот на планирањето на просторот. Според постојните анализи и добиените резултати за сеизмичност на месното подрачје, а согласно очекуваните дејствија на земјотреси во иднина, основен степен на сеизмички интензитет во подрачјето изнесува 8° по МЦС.

Дефинирањето на сеизмичката опасност, всушност претставува дефинирање на економско-технички критериуми за прифатливо ниво на безбедност на градежната конструкција за различни материјали на објектите.

За да се избегне сеизмичката опасност потребно е градбата да се гради, според параметрите и критериумите за сеизмичка градба.

9. План на мерки за мониторинг на животната средина

За изработка на ефективен план за управување, неопходно е најнапред да се спроведе оценка на статусот на сите природни вредности вклучувајќи го и здравјето на човекот. Во следниот чекор се определуваат цели и приоритети за управување. Дали превземените мерки и активности ги даваат посакуваните резултати се утврдува преку континуиран мониторинг. Податоците од мониторингот ќе бидат основа за изработка на следниот план за управување. Според тоа, мониторингот е составен дел од кружниот процес на планирање на управувањето.

Основни цели на планот за мониторинг се:

- Подобрување на квалитетот на живеење и зголемување на животниот стандард;
- Заштита на животната средина со имплементација на Планот;
- Одржување на постојано ниво на флора и фауна;
- Подобрување на квалитетот на воздухот;
- Зачувување на квалитетот на почвата;
- Минимизирање на отпадот, рециклирање и негова повторна употреба;
- Минимизирање на појави од несреќи и хаварии.

Сепак, тоа најчесто се постигнува низ осмислени научни истражувања чија главна цел е да ги опишат процесите на екосистемите вклучувајќи ги и законите кои влијаат врз нив.

Еколошкиот мониторинг се однесува на последователни мерења во екосистемите со главна цел определување на трендови во компонентите, процесите или функциите.

Со секој предлог мерки за заштитата на животната средина потребно е да се изготви план за мониторинг на предложените мерки и мониторинг на животната средина. Во современото планирање на просторот, задачите на заштита на природата се усмерени особено на активно уредување и заштита на природата и животната средина, санирање на можните штети и повторно воспоставување на природната средина.

Што се однесува до изработката на Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, особено треба да се има во предвид близината на обработуваниот простор. Доколку при изработка на планот и уредувањето на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природни реткости кои може да бидат загрозени потребно е да се преземат мерки за заштита согласно Законот.

Планот на мониторинг предвидува следење на следните параметри во животната средина:

- Следење на квалитетот и квантитетот на водите;
- Следење на квалитетот на водите;
- Следење на квалитетот на почвата;
- Следење на бучавата.

Со овој план ќе се овозможи:

- Потврда дека договорените услови при одобрување на проектот се соодветно спроведени;
- Управување со непредвидени влијанија и промени;
- Потврда дека влијанијата врз медиумите на животната средина се во рамките на предвидени или дозволени гранични вредности;
- Потврда дека со примена на мерките се врши заштита на животната средина, односно намалување на негативните влијанија.

10. Нетехничко резиме

Глобалното нарушување на еколошкиот амбиент на целокупната земјина топка, настанато во најголем дел преку зголемената потрошувачка на конвенционалните енергенти, што неминовно доведе до зголемена емисија на стакленички гасови, резултираше со низа акции од страна на Светските организации за превземање на конкретни активности и за намалување на претскажаните катастрофални последици.

Сериозноста на светската енергетско-еколошка криза, која продолжува и се продлабочува, посебно во почетните декади од 21-от век, императивно го наложува начинот и односот на понатамошното живеење на човештвото. Светската заедница, како свој врвен приоритет ги насочува напорите кон контролата на сите постојни и потенцијални извори на загадување на животната средина, промовирајќи мерки за енергетска ефикасност и интензивирајќи го истражувањето и употребата на алтернативните-обновливи извори на енергија.

Градбата на енергетски објекти од обновливи извори на енергија ги подобрува перформансите на електроенергетската мрежа, го намалува увозот на електрична енергија и емисиите на стакленички гасови.

Начинот на употребата на земјиштето во рамките на проектниот опфат е условена од создадените вредности и чинители кои ја синтетизираат состојбата. Тука пред се, се мисли на чинителите од демографски стопански, економски и сообраќаен аспект. Со добрата сообраќајна врска, демографскиот раст и развој, економскиот раст на производството, се развива малото стопанство и потребата од изградба на нови и проширување на постојните капацитети, како и стварање услови за планирање на организирани простори на градба кои ќе бидат реализирани од страна на корисниците на земјиштето. Ова условува потреба од нови опфати со вакви содржини кои го детерминираат начинот на употребата на земјиштето во рамките на планскиот опфат.

Со искористувањето на електрична енергија преку производство на енергија (сончеви електрани) ќе се воведат стабилност во снабдувањето со електрична енергија, пред се во индустријата што ќе доведе до економски развој на сите региони во Република Македонија. Производството на електрична енергија ќе придонесе за сигурност во снабдувањето, ќе донесе дополнителен извор на енергија и можност за раст на индустријата во одредени области. Исто така, ќе донесе и нови инвестиции кои се поволни за државата. Можноста за изградба на фотоволтаични електрани и во преостанатите соседни земји може да придонесе за економски бенефит на целиот регион.

Предметниот проектен опфат се наоѓа во Катастарска Општина Белчишта, Општина Дебрца. За предметниот опфат не постои претходно усвоена урбанистичка планска документација и поради таа причина како основа за изработка на Урбанистичкиот проект се користени Условите за планирање на просторот за изградба на површински соларни и

фотоволтаични електрани со моќност до 1MW на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца кои произлегуваат од просторниот план на Република Македонија со тех. бр. У07922 од Септември 2022 и Решение за Услови за планирање на просторот со арх. бр. УП1-15 1719/2022 год. од 15.09.2022. Според усвоената Проектна програма, поведена е иницијатива и активности за урбанизирање на конкретниот простор со изработка на Урбанистички Проект (УП) вон опфат на Урбанистички План за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, врз основа на одредбите од Условите за Планирање на просторот и потребите на Инвеститорот.

Проектниот опфат ги зафаќа катастарските парцели КП1549/1 и КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца. Парцелите се во сопственост на инвеститорот. Проектниот опфат се наоѓа во јужниот дел на КО Белчишта. Во границите на проектниот опфат нема никакви градби. Теренот е рамничарски.

Пристап до проектниот опфат е обезбеден од постоечки асфалтиран пат кој поминува од јужната страна на опфатот.

Граници на проектниот опфат се:

- на север - КП 2877 КО Белчишта, Општина Дебрца
- на запад - КП 1550, КП 1570/1 и 1579 КО Белчишта, Општина Дебрца
- на југ - КП 1488 КО Белчишта, Општина Дебрца
- на исток - КП 1546, КП 1547 и КП 1548 КО Белчишта, Општина Дебрца.

Вкупната површина на проектниот опфат во рамки на опишаните граници изнесува 15636.57 м² или 1,563 ха.

Планскиот опфат се наоѓа во непосредна близина на границата меѓу двете катастарски општини КО Белчишта и КО Злести, на околу 1 километар оддалеченост од селото Белчишта. Селото Белчишта е сместено во котлината Дебрца и воедно претставува административно седиште на Општина Дебрца, во околината на градот Охрид. Околни села се Ботун и Ново Село на запад и југозапад, Злести на југ, Горно и Долно Средоречје на исток, и Издеглавје и Песочани на север и северозапад. Белчишта влегува во рамките на проширената Општина Дебрца, која настанала со спојување на поранешните општини Белчишта и Мешеишта.

Селото Белчишта е познато по Сините Вирој или како што го нарекуваат Белишко блато. Тоа претставува реликтен остаток од некогашното Десаретско Езеро, со кое котлината Дебрца била поплавена во плиоцентот. Со повлекување на езерото по должината на реката Сатеска, бројни ендемични видови на растителен и животински свет останале да постојат и понатаму во водите на блатото. Белчишкото блато е најголемото сочувано водно живеалиште во Македонија. Подрачјето на блатото се користи од околните жители за напасување и поење на стока, за косење, лов, риболов, и рекреација. Самото пространство на мочуриштето претставува и изворишен дел на реката Матица, кое кон север и исток е обработено со

возвишението Габер кое е издадена западна огранка на Илинска Планина, додека кон југ и исток е отворено кон пространа рамнина на котлинското дно на Дебрца со надморска висина од 767 метри, при што блатото се напојува од повеќе студени извори како што се Св. Ана, Св. Јован и уште неколку близу црквата Св. Петка. Иако теренот е непристапен, некои истражувања покажале дека во мочуриштето постои голема разновидност на флората и фауната. Во овој воден еко систем живеат вкупно 55 различни растителни видови и седум различни видови на риба. Исто така има и девет видови на птици, девет цицачи, девет водоземци и влекачи, како и 14 претставници на безербетници. Во минатото во мочуриштето живееле големи јата на патки кои биле предмет на лов од мештаните.

Проектниот опфат се наоѓа во непосредна близина на село Белчишта и зафаќа делови од катастарските парцели КП 1549/1 и КП 1549/2 КО Белчишта. Во рамки на вака дефинираниот плански опфат нема создадени вредности и чинители.

Не се евидентирани градби во подрачјето на проектниот опфат.

Во границите на проектниот опфат не постојат градби или споменични целини кои претставуваат евидентирано културно наследство.

Според добиените податоци од надлежните институции, во проектниот опфат постои изградена комунална инфраструктура.

- Според податоците и информациите добиени од Електродистрибуција ДООЕЛ Скопје со бр. 10-55/7-369 од 25.08.2021, во рамки на проектниот опфат поминува 10 (20) kV надземен вод.

- Според добиените податоци и информации од Агенција за електронски комуникации евидентирани со арх. Бр. 1404-2371/2 од 03.09.2021, во рамки на проектниот опфат има податоци за изградени јавни електронски комуникациски мрежни системи.

- Според добиените податоци и информации од АД за вршење на енергетски дејности Национални Енергетски Ресурси Скопје со бр. 03-2692/2 од 06.09.2021, констатирано е дека во близина на проектниот опфат, нема изградено и не е планирано изградба на гасоводна мрежа.

- Според добиените податоци и информации од ГА-МА со бр. 0308-1257/2 од 03.09.2021, на предвидениот проектен опфат нема планиран гасовод.

- Според добиените податоци и информации од Македонски Телеком АД - Скопје со бр. 37793 од 30.08.2021, констатирано е дека во границите на планскиот опфат има постојна MKT инфраструктура.

- Според податоците и информациите добиени од АД МЕПСО со бр. 11-4893/1 од 27.08.2021, констатирано е дека предметниот плански опфат не се пресекува со ЕЕ објекти во сопственост на АД МЕПСО.

- Според податоците и информациите добиени од Дирекција за заштита и спасување со бр.09/3-270/2 од 25.08.2021, треба да се опфатат мерки Заштита и спасување од пожари, експлозии и опасни материи, поплави, уредување на брани и други атмосферски непогоди, уривање на брани, нус, техничко-технолошки несреќи.

- Според податоците и информациите добиени од Општина Дебрца со бр. 13-301/2 од 17.02.2022 предметниот проектн опфат не е во состав на плански и проектн опфат на урбанистичка и проектн документација во постапка на донесување, а нема ни донесено соседни плански и проектн документации.

Урбанизацијата на конкретниот плански опфат ќе предизвика позитивни импулси и ефекти врз целото општество од аспект на повисока развиена свест за развој на капацитети за производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија.

Производство на електрична енергија од обновливи извори е приоритетен и економски оправдан процес. Со користењето на обновливи извори на енергија се зачувува животната средина и се развива Еколошката свест. Со тоа треба да се создадат услови за стимулација на вкупниот развој и привлекување на можни инвеститори на различни објекти, усогласена со програма на потенцијалниот инвеститор на градбите, кој има јасна визија на идната концепција на планското решение, неговата функционалност, диспозиција и капацитетот на планираните градби на предметната локација, нивната економска исплатливост, покриеност со соодветна техничка документација и отпочнување на изведбени работи за реализацијана проектот.

Со урбанистичкиот проект намената на земјиштето се дефинира во рамките на група на класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани. Предвидена е комплементарна намена E 1.8 - Трансформаторска станица. Со урбанистичкиот проект, се дефинираат граници на градежната парцела, како и сите урбанистички, архитектонски и комунални параметри за изградба на објекти според дефинираната намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани. Дефинирана е една градежна парцела. Градежната парцела има неправилна трапезоидна форма. Дозволената максимална висина на градбите се дефинира на 6 метри од кота на пристапна внатрешна улица. Формирани се површини за градење чија градежна линија е дефинирана на растојание од 4 м од границите на градежната парцела. Со општите и посебни услови за градење се дефинираат конкретните услови за градење во рамките на предвидената градежна парцела.

Оградувањето на градежната парцела е дефинирано со опфат на Урбанистички Проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, и ќе биде во согласност со член 113 од Правилникот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РСМ” бр. 225/20, 219/21, 104/22 и 99/23).

Се дозволува градење под земја во граници на површината на градење, дефинирана со урбанистичкиот проект, со употреба на соодветни материјали и технологија на изградба.

Паркирањето ќе се решава во рамките на градежната парцела.

Со урбанистичкиот проект намената на земјиштето се дефинира во рамките на група на класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани. Предвидена е комплементарна намена E 1.8 - Трансформаторска станица.

Градежна парцела со бр. 1

Класа на намена: E-Инфраструктура, односно E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани, предвидена е комплементарна класа на намена E1.8 - Трансформаторска станица. Површина на градежна парцела е 15636,57 м² или 1.563 ха на која има 31 површина за градење и тоа:

- Површини за градење со број 1.1 - 1.30 се со намена E1.13 - површински соларни фотоволтаични електрани, со вкупна површина од 5527,90 м², развиена површина 5527,90 м², процент на изграденост 35,35%, коефициент на искористеност 0,35 и максимална висина од 6м дефинирано во однос на пристапна внатрешна улица, а максимален број на катови П.

- Површина за градење со број 1.31 е со намена E1.8 - Трансформаторска станица, со вкупна површина од 64,04 м², развиена површина 64,04 м², процент на изграденост 0,41%, коефициент на искористеност 0,004 и максимална висина од 4,5 м, дефинирано според пристапна апсолутна ката до површина за градба, а максимален број на катови П.

Во рамки на целата градежна парцела со површина од 15636,57 м², предвидена е површина за градење од 5527,90 м², развиена површина од 5527,90 м², вкупен процент на изграденост 35,35%, коефициент на искористеност 0,35 и максимална висина од 6/4,5 м дефинирано во однос на пристапна внатрешна улица, а максимален број на катови П.

Доколку при текот на реализација на овој Урбанистички Проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, се потребни одредени измени на Идејниот проект или е потребно усогласување на Идејниот проект со Законот за градење, се изработува нов Идеен проект во согласност со урбанистичките параметри од овој Урбанистички Проект и законските регулативи од областа на градењето.

Инфраструктурата ја дефинираат следните водови:

- Улична мрежа;
- Водоводна мрежа;
- Канализациона мрежа;
- Електрична мрежа.

Пристап до проектниот опфат е обезбеден од постоечки асфалтиран коловоз од јужната страна прикажан во Ажурираната геодетска подлога.

Во рамки на Урбанистичкиот проект се предвидува проширување на пристапниот пат и се обезбедува сообраќајно решение за еднонасочно движење во рамки на градежната парцела.

Согласно Правилникот за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РСМ” бр. 225/20, 219/21, 104/22 и 99/23) член 134 став (1) за предметната градежна парцела има потреба од стационарен сообраќај за две возила во зависност од потребите на основната намена. Во рамки на градежната

парцела се обезбедени две паркинг места, поставено паралелно на внатрешната улица од источната страна, непосредно до влезот во парцелата.

До границите на проектниот опфат не постои изградена водоводна и канализациона мрежа, а и согласно намената на објектот нема потреба од истите. Според намената на градбите, предвидено е донесување на вода (за миење на фотоволтаичните панели) со цистерна, согласно потребите за истите.

На локацијата опфатена со Урбанистички Проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца, планирана е трафостаница ТС 10(20)/0.4 kV, 1x1250 kVA. На нисконапонската страна оваа трафостаница ќе се приклучи со фотоволтаичните електро центри, додека на среднонапонската 10(20) kV страна трафостаницата е предвидено да се приклучи согласно ЕЕС (која ќе се обезбеди понатаму). Фотоволтните панели инсталирани на металната рам конструкција треба да се сместат во расположливиот просто на начин истиот рационално да се искористи.

За реализација на системот за заштита на животната средина потребно е да се почитува следното:

- Спроведување на постојните закони и прописи со кои се заштитува просторот, ресурсите и националното богатство;
- Организирање и уредување на просторот со цел да се постигне севкупен развој;
- Утврдување на насоката и критериумите за уредување на просторот надвор од градежните подрачја со помош на стручни упатства од ресорите на земјоделството, шумарството и водостопанството, како и заштитата на животната средина. Неопходно е да се посвети поголемо внимание на планирањето на инфраструктурните коридори и објекти со приоритетно користење на постојните траси и помалку вредни простори;
- Изградба на современа инфраструктура;
- Зачувување на амбиенталните и естетските потенцијали на просторот;
- Селектирано и организирано депонирање на отпадот во депонија;
- Загадувачот е должен да ги надомести трошоците за отстранување на опасноста од загадување на животната средина, да ги поднесе трошоците за санација, како и да ја стави во функција животната средина во состојба како пред оштетувањето;
- Помошните и придружните градежни објекти (магацински објекти за материјали, алати, гориво и други помошни објекти), кои ќе се користат во фазата на изградба, треба да бидат лоцирани на помали растојанија поради зачувување на пределот и
- Доследно спроведување на планот.

Согласно План за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029) оваа локација се наоѓа во III зона.

Третата заштитна зона ги опфаќа просторите со непродуктивна намена (населби и друго градежно земјиште) и продуктивно земјиште (земјоделски посеи, пасишта и шуми), што се застапени меѓу котата 866 мнв и надворешната граница на првата заштитна зона. Во оваа зона ќе се овозможи развој на населбите, туризмот и инфраструктурата, но ќе се дефинираат посебни услови.

Постојат и две дополнителни зони надвор од градот: зона III-г (опфати на села) и зона III-д (урбани опфати надвор од градот и надвор од селата). Новите урбани опфати (зона III-д) да се формираат како логична целина околу веќе постоечки објекти со урбанистички план вон населено место.

Забранети активности во заштитната зона III-г:

- интензивно земјоделско производство со прекумерна употреба на пестициди/ѓубриво кои загадуваат;
- изградба на објекти со намена семејно домување повисоки од П + 2 ката и поголем процент на изграденост од 50%, освен за селата од збиен тип;
- зголемување на урбаните опфати на селата за повеќе од 20%;
- реконструкција на легално изградените станбени објекти во постојниот габарит;
- други активности што може да го нарушат пределот и да ја загорзат исклучителната вредност.

Забранети активности во заштитната зона III-д:

- интензивно земјоделско производство со прекумерна употреба на пестициди/ѓубриво кои загадуваат;
- изградба објекти повисоки од П + 3 ката и поголем процент на изграденост од 40%;
- реконструкција на легално изградените станбени објекти во постојниот габарит;
- други активности што може да го нарушат пределот и да ја загорзат исклучителната вредност.

Доколку при уредување на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природно наследство кое би можело да биде загорзено со урбанизација на овој простор, потребно е да се предвидат мерки за заштита на природното наследство:

- Утврдување на границите и означување на сите објекти кои би можеле да бидат предложени и прогласени како природно наследство;
- Забрана за вршење на какви било стопански активности кои не се во согласност со целите и мерките за заштита утврдени со правниот акт за прогласување на природното добро или Просторниот план за подрачје со специјална намена;
- Магистралната и останатата инфраструктура (надземна и подземна) да се води надвор од објектите со природни вредности, а при помали зафати потребно е нејзино естетско вклопување во природниот пејсаж;

- Воспоставување на мониторинг, перманентна контрола и надзор на објектите со природни вредности и преземање на стручни и управни постапки за санирање на негативните појави;
- Воспоставување на стручна соработка со соодветни институции во окружувањето;
- Почитување на начелата за заштита на природата согласно Законот за заштита на природата.

Кога станува збор за мониторинг за животната средина се дава можност за испитување, оценување и системско набљудување на загадувањето и состојбата на медиумите во животната средина како и идентификација и регистрација на изворите на загадување. Планот на мониторингот претставува алка помеѓу сите вклучени страни и претставува основа за надлежните институции во кој ќе го контролираат процесот на спроведување на законската регулатива и да донесуваат одлуки.

Најголем бенефит во спроведувањето на стратегиската оценка на животната средина е во вклучување на аспектите од полето на социјалата, економијата и животната средина, меѓусебната соработка, развој на регионалните цели и целите за одржлив развој и заштита на животната средина и луѓето.

11. Прилози

Листа на национална законска регулатива

1. Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18)) и („Сл. Весник на РСМ“ бр. 89/22 и 171/22);
2. Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 74/05);
3. Уредба за стратегиите, плановите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапката за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07);
4. Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07);
5. Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и врз здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 144/07);
6. Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 147/08);
7. Закон за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ“ бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18, 168/18 и 32/20);
8. Законот за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ“ бр. 100/12-пречистен текст, 10/15 и 146/15);
9. Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиенталниот воздух („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04);
10. Закон за водите („Сл. Весник на РМ“ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16) и („Сл. Весник на РСМ“ бр. 151/21);
11. Уредба за класификација на водите („Сл. Весник на РМ“ бр. 18/99);
12. Уредба за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и подземните води („Сл. Весник на РМ“ бр. 18/99 и 71/99);
13. Уредба за класификација на водите („Сл. Весник на РМ“ бр. 18/99);
14. Закон за отпад („Сл. Весник на РСМ“ бр. 216/21);
15. Листа на отпади („Сл. Весник на РМ“ бр. 100/05);
16. Закон за заштита од бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15);
17. Одлука за утврдување во кои случаи и под кои услови се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава („Сл. Весник на РМ“ бр. 64/93);

18. Закон за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16, 11/18 и 20/19);
19. Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 63/16 и 113/18) и („Сл. Весник на РСМ” бр. 121/21);
20. Закон за безбедност и здравје при работа („Сл. Весник на РМ” бр. 92/07, 136/11, 23/13, 25/13, 137/13, 164/13, 158/14, 15/15, 129/15, 192/15, 30/16 и 27/18).

Листа на релевантни ЕУ директиви

Директиви на ЕУ ипфатени во Национална стратегија за апроксимација во животната средина (2008). Релевантни се и нивните измени и дополнувања:

1. Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС)
2. Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС), дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
3. Рамковна Директива за вода (2006/60/ЕС) дополнета со Одлуката 2455/2001/ЕС
4. Директива за вода за пиење (98/83/ЕС) дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
5. Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС) дополнета со Директивата (91/692/ЕЕС и 2000/60/ЕС) е биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/ЕС) од 22.12.2007, освен член 6, кој беше отповикан на 22.12.2000.
6. Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС) дополнета со Директивите 81/855/ЕЕС, 91/692/ЕЕС, и Регулативата (ЕС) 807/2003 ќе биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/ЕС) од 22.12.2007)
7. Директива за Стратешка оценка на животна средина (2001/42/ЕС)
8. Директива за пристап на информации за животната средина (2003/4/ЕС)

Додаток

Врз основа на член 65, став (6) од Законот за животна средина (Сл. Весник на РМ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 111/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18) и (Сл. Весник на РСМ бр. 89/22), Општина Дебрца, на ден ____.2023 година, донесе:

Одлука за Неспроведување на стратегиска оценка

1. За планскиот документ Урбанистички проект (УП) вон опфат на Урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 – Површински соларни фотоволтаични електрани, на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2 КО Белчишта, Општина Дебрца, кој се носи согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање, не е потребно да се спроведе стратегиска оценка на влијанието врз животната средина согласно член 65 од Законот за животна средина.
2. Одлуката заедно со формуларите за определување на потребата од спроведување односно неспроведување на стратегиска оценка се објавува на веб-страницата на Општина Дебрца www.debrca.gov.mk
3. Согласно критериумите за определување на тоа дали еден плански документ има влијание врз животната средина од член 65 став (4) од Законот за животна средина и врз основа на податоците од Прилог 2 на Правилникот за формата, содржината и образецот на одлуката за спроведување, односно неспроведување на стратегиска оценка и формуларите за потребата од спроведување, односно неспроведување на стратегиска оценка донесувањето на планскиот документ Урбанистички проект (УП) вон опфат на Урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 – Површински соларни фотоволтаични електрани, на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2 КО Белчишта, Општина Дебрца, нема да има негативно влијание врз животната средина од следните причини: Донесувањето на планскиот документ ќе придонесе за: намалување на емисиите во воздух, вклучувајќи намалени емисии на стакленички гасови и придонес кон ублажување на климатските промени, зголемување на енергетската ефикасност во однос на постоечките постројки во секторот енергетика, подобрување на услугите во производство и снабдување со електрична енергија, намалување на зависноста од увоз на струја, отворање на нови работни места, подобрување на бизнис климата, подобрување на квалитетот на живеење и зголемување на животниот стандард на населението. Имплементацијата на планскиот документ со својата намена за користење на обновливи извори на енергија е во насока на реализација на генералните цели на одржливиот развој преку намалување на вкупните емисии во воздух од производство на електрична енергија на конвенционален начин. Со правилно планирање и проектирање и добра анализа на влијанијата, предвидената активност во својата оперативна и функционална фаза нема да претставува значителен товар врз животната средина.
4. Против оваа одлука може да се поднесе жалба преку овој орган до Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на заштита на животна средина и просторно планирање, во рок од 15 дена од денот на објавувањето на Одлуката на веб-страницата.

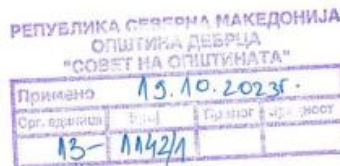
Формулар

СЕКТОР ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
SEKTORI I PLANIFIKIMIT HAPËSINOR

Арх. бр.УП1-15 2026/2023

Дата: 09 - 10 - 2023

До: Општина Дебрца
С. Белчишта
6344 Белчишта
Република Северна Македонија

Предмет: Достава на Решение за Спроведување на стратегиска оцена на влијанието врз животната средина
Врска: Ваш бр. 13-1142/3 од 14.09.2023 год.

Почитувани,

Во врска со Вашето барање под бр. 13-1142/3 од 14.09.2023 год. доставено до Министерство за животна средина и просторно планирање - Сектор за просторно планирање под бр.УП1-15 2026/2023 од 19.09.2023 год. во однос на Одлука за неспроведување на Стратегиска оцена на влијание врз животна средина поврзано со планскиот документ Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 – Површински соларни и фотоволтаични електрани, на дел од КП бр. 1549/1 и дел од КП бр. 1549/2, КО Белчишта – Општина Дебрца, а врз основа на член 65 став 13 од Законот за животната средина ("Сл.весник на РМ" бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18 и "Сл.весник на РСМ" бр. 89/22 и 171/22), Министерство за животна средина и просторно планирање донесе Решение со кое ве задолжува да спроведете постапка за Стратегиска оцена на влијание врз животна средина поврзано со планскиот документ Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 – Површински соларни и фотоволтаични електрани, на дел од КП бр. 1549/1 и дел од КП бр. 1549/2, КО Белчишта – Општина Дебрца.

Со почит,

Изработил: Зарије Абази

Одобрил: Дајана Марковска Ристеска

Прилог: Решение за спроведување на стратегиска оцена на влијанието врз животната средина со бр.УП1-15 2026/2023 од 19.09.2023 год.

1

Министерство за животна средина и просторно планирање
на Република Северна Македонија
Плоштад „Пресвета Богородица“ бр. 3, Скопје
Република Северна Македонија

Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit
hapësinor e Republikës së Maqedonisë së Veriut
Bul. "PresvetaBogorodica" nr. 3, Shkup
Republika e Maqedonisë së Veriut

+389 2 3251 403
www.moep.gov.mk

СЕКТОР ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
SEKTORI I PLANIFIKIMIT HAPËSINOR

Арх. бр.УП1-15 2021/2023

Дата: 09-10-2023

Правен основ

Врз основа на член 65 став 13 од Законот за животна средина ("Сл.весник на РМ" бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18 и "Сл.весник на РСМ" бр. 89/22 и 171/22), Министерство за животна средина и просторно планирање донесе:

РЕШЕНИЕ

за спроведување на Стратегиска оцена на влијанието врз животната средина

За планскиот документ Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 – Површински соларни и фотоволтаични електрани, на дел од КП бр. 1549/1 и дел од КП бр. 1549/2, КО Белчишта – Општина Дебрца, потребно е да се спроведе Стратегиска оцена на влијанието врз животната средина.

Образложение

Општина Дебрца достави Одлука за неспоредување на стратегиска оцена на влијанието врз животната средина под бр. 09-1142/1 од 14.09.2023 год. за изработка на плански документ Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 – Површински соларни и фотоволтаични електрани, на дел од КП бр. 1549/1 и дел од КП бр. 1549/2, КО Белчишта – Општина Дебрца, и формулар бр. 13-1142/2 од 14.09.2023 год., до Министерството за животна средина и просторно планирање.

По разгледување на Одлуката и формуларот се констатира дека:

1. Предметната локација делумно навлегува во опфат на просторот заштитен како светско природно и културно наследство во Охридскиот регион, заради што е потребно да се почитуваат одредбите од Законот за управување со светското природно културно наследство И ВО Охридскиот регион (Службен весник на Република Македонија, број 75/10), Планот за управување со Светско природно и културно наследство на Охридскиот регион (Службен весник на Република Северна Македонија, број 45/20), како и одредбите на Конвенцијата на УНЕСКО и документите донесени од органите на оваа Организација.; и,

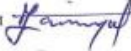

СЕКТОР ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
SEKTORI I PLANIFIKIMIT HAPËSINOR

2. Согласно податоците од Заштитно конзерваторски основи за заштита на недвижното културно наследство изработени од Националната установа Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј-Охрид за потребите на Просторниот план на Охридско-преспанскиот регион, и Археолошката карта на Република Македонија² на подрачјето на катастарската општина Белчишта Има евидентирани недвижни споменици на културата и археолошки локалитети.

Во контекст на понапред кажаното, согласно член 65 став (2) од Законот за животна средина ("Сл.весник на РМ" бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18 и "Сл.весник на РСМ" бр. 89/22 и 171/22) и согласно член 1 и член 3 став (12) и (18) од Уредба за стратегиите, плановите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оценка на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето ("Сл.весник на РМ" бр. 153/07 и 45/11), за изработка на плански документ Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена E1.13 – Површински соларни и фотоволтаични електрани, на дел од КП бр. 1549/1 и дел од КП бр. 1549/2, КО Белчишта – Општина Дебрца, Министерството за животна средина и просторно планирање, Ве задолжува да спроведете Стратегиска оценка на влијанието врз животната средина и здравјето на луѓето.

ПРАВНА ПОУКА: Против ова Решение може да се поведе управен спор пред надлежен суд во рок од 15 дена од приемот на Решението.

Со почит,

Изработил: Зарије Абази
Одобрил: Дајана Марковска Ристеска

Доставено и до:

- Архива
- Органот

* Решението се објавува на веб страната на Министерството за животна средина и просторно планирање www.moep.gov.mk

Користена литература

- Просторен план на РМ, 2004;
- Урбанистички проект вон опфат на урбанистички план за формирање на градежна парцела со основна класа на намена Е1.13 - Површински соларни фотоволтаични електрани на дел од КП 1549/1 и дел од КП 1549/2, КО Белчишта, Општина Дебрца;
- Услови за планирање на просторот;
- Директива за стратегиска оценка на животна средина (2001/42/ЕС);
- Домашни и меѓународни документи, планови, програми и стратегии;
- Достапни искуства и практики.